

ROÑAAYEE-TAKIRIRI JUAN

Roñaahan-takiri Jesús Jeepatzii-totaa-rewo

¹ Iroka okaatzi roñaahan-takiri Tajorentsi jempe ikanta-kota Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, riira Tajorentsi kantakaawori riyotan-tyaawori romperatani-paeni jempe okanta-kotyaa okaakitzi-mateen-tsiri iñahaeteero. Rootaki rotyaan-tanta-kariri Tajorentsi Ronampiri ikamanteri Juan, romperatani Tajorentsi. ² Riitaki Juan kenkithata-kirori okaatzi iñaakiri. Iroka okaatzi ikenkithatakiri iñaani Tajorentsi, rootaki ikowakaan-takiri Jesús Jeepatzii-totaa-rewo ikamantantero. ³ Ikimoshireyitee ikaate ñaanateeroni iroka kamantaantsi, ari ikanteyaari eejatzi ikaate kemijanteroni. Ikimoshireyitee ikaate monkaayiteeroni okaatzi jankinateen-chari. Tema okaakitzi-mataki iñaantee-tyaawori.

Rowetheetari kemijantzinkari-paeni kaatatsiri 7 ipiyoyitaka

⁴ Naaka Juan jankinatzirori iroka. Eeroka nojankinatzeni kemijantzinkari-paeni kaatatsiri 7 pipiyoyitaka janta inashiyita-chari nampitsi jeekatsiri Asia-ki. Tema añaatsi Tajorentsi nimaeka, riitaki etakawori paerani itzimaki, rooteentsi ipiye. Ineshironkayiteemi rirori, kameetha ijeekakaa-yiteemi janta. Ari ikimitemiri eejatzi iiteetziri “7 tajorentsi” itsipatakari inkiteki iwinkathari-mentoki. ⁵ Ari ikimitemiri eejatzi Jesús Jeepatzii-totaa-rewo,

tema kyaariperori irika okaatzi iñaawaetziri. Riitakira etanaawori rañahae ikamawitaka, riitakira pinkathari-wenteeriri maawoeni ikaatzi pinkathari-witachari jaka kepatsiki. Riitaki etakoyiteeri aakapaeni, ipeyako-yiteero ayaariperonka rapaatantakawori rira ikama-wenta-yitee.

⁶ Riitaki pinkatha-ritakaa-yitakaeri. Riitaki ompera-tajorentsita-kaayiteeri antawaetan-taanariri Tajorentsi Ashitariri. Riitaki otzimi-moteeri rowaneenkawo, riitaki pinkathari-perota-tsiri. Ashi rowaero rirori. Kyaariwé.

⁷ ¡Pamini! Irika Jeepatzii-totaa-rewo, ikinapae menkoriki,

maawoeni iñahaeta-waeri.

Imatzityaawo iñeeri owathaa-merikita-kiriri.

Riraakoe-teeyaari maawoeni jaka kepatsiki, imatzityaawo kaari sheninkata-wakaa-chani.

Ari okantyaari. Kyaariwé.

⁸ Iroka ikantzi Awinkatharite Tajorentsi:

Naakataki oshiyawori etawori jankina-rentsi,

Naaka oshiyawori eejatzi oweyaantawori.

Añaatsi rirori, retakawo paerani itzimaki, riitaki piyaatsini paata. Riitaki Shintsi-perori.

Roñaahtaka Itomi Atziri

⁹ Naaka Juan, pirentziyitaana piyemijantzinkaritee, ari akaatee-yakini amawetakiro akemaatsi-waetaka, ari atsipata-wakaa ipinkathari-wenta-yitee Tajorentsi. Eeniro nojeeki-ranki othampishiki iiteetziri Patmos nokenthathziro iñaani Tajorentsi, nokamantantziro ikantakinari Jesús. ¹⁰ Okanta apaani kitejeri

ipiyowenta-piinteetari Awinkatharite, eenitatsi oñaaha-kinari Ishire tajorentsi. Nokemakiri notaapiiki iita kantanari, roshiyakawo tziwootaantsi iñaawaetzi, ¹¹ ikantakina: “Pojankinatero okaate noñaayimiri. Rootaki potyaan-teniriri kemijantzinkari-paeni kaatatsiri ⁷ ipiyoyitaka janta inashiyita-kawori nampitsi jeekatsiri Asia-ki. Tema iroka ⁷ nampitsi: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea.”

¹² Ari nopithokanaka notaapiiki naminiri iita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamentotsi-paeni rowetsikae-tziri ooro. Ikaatzi ⁷. ¹³ Roo kanteencha janta niyankineki ari rojatekaka apaani kimitakariri Itomi Atziri. Opamankakiri iitziki iithaari. Ithaantakiri rooromashite rowetsikaetziri. ¹⁴ Kitamaa-powaenkataki iitoki, kimiwitaka roomi iwitzi owisha, kitamaa-nikitaki roowaetaki jiriniki. Rooma rooki kimita paamari. ¹⁵ Poreryaayitaki iitzi, riiwaetaki iporeryaatzi koriki itahaetziri. Okimiwaetakawo iñaani opoempaatzijijaa. ¹⁶ Roteeyaki ompokiro-paeni rakoperoki, ikaatzi ⁷. Roemishitowakiro ipaanteki oshiyakawori ojataa-mentotsi, apimenete othoyempitzi. Ikimitakari ipooki ooryaari ishipakiryaa-perotzi tampatzika-paete.

¹⁷ Ikanta noñaakiri, tyaanakina nokamanaki. Roo kanteencha ipampitantakinawo rakoperori, ikantana: “Eero pithaawantana, Naaka etawori, Naaka oweyaantyaawoni. ¹⁸ Naakataki kañaaniri. Nokamawitaka roo kanteencha ashi nowaero nañahae. Naaka matzironi otzimi-motana noshintsinka nashita-ryaan-tyaawori ikyaa-piintee-tziro sharinkaweniki, aritaki omatakyaa

eejatzi nashiteero. ¹⁹ Pojankinatero okaatzi piñaakiri, rootaki petanakyaari okaatzi piñaakiri awijatsiri nimaeka, roojatzi okaate piñeeri awijatsini paata. ²⁰ Ikaatzi ootamentotsi piñaakiri kaatatsiri 7, riitakira oshiyakaa-wentariri kemijantzinkari-paeni kaatatsiri 7 ipiyoyitaka janta inashiyita-kawori nampitsi. Ikaatzi piñaakiri ompokiro noteeyakiri nakoperoki, kaatatsiri 7, riitaki oshiyakaa-wentariri ronampiripaeni Tajorentsi tsipayitaariri kemijantzinkari-paeni kaatatsiri 7 ipiyoyitaka.”*

2

Kamantaantsi rotyaan-teeta-kiniriri 7 ipiyoyitaa kemijantzinkari-paeni: Kamantaantsi rotyaan-teetakiri Efeso-ki

¹ “Iroka pojankinate-niriri Ronampiri kemijantzinkari-paeni piyotachari Efeso-ki. Riitakira ñaanatziri oteeyakiriri 7 ompokiro rakoperoki, ojatekaen-chari niyanki ipaamatakira 7 ootamentotsi. Ikantziri:

² ‘Niyotziro okaatzi pantayitziri, jempe pikanta pantawaetaki, okaatzi pamawetakiri. Poonayitakari kaari-pero-shireri-paeni. Piñaanta-yitaari iitashi-waeta-chari, “Otyaanta-perori-paeni” yotaanta-shiwaeta-chari. Piyoteeri eeroka theeyinkari irikapaeni. ³ Eeroka kinatan-taniri, pamaweniwaenitzi, osheki

* **1:20** Eenitatsi kantatsiri irika-paeni “Ronampiripaeni Tajorentsi” ikenkithata-koetziri jaka, riitaki atziri-paeni ikaatzi jewayiteeriri kemijantzinkari-paeni. Eeniyitatsi itsipa kantatsiri, riitaki kyaariperori Ronampiripaeni Tajorentsi.

pikemaatsi-waetaka rowajankitaa-wentee-tzimiro pawentaanaha naaka. Teemaeta poonawaetyaa.* ⁴ Roo kanteencha, eenitatsi yotapaen-chari, rootaki kaari kameethata-tsini. Iroka okanta: Pooka-nakiro eeroka-paeni petakotanta, tee pikameethatzi pikimi-witanakawo paerani. ⁵ Pikenkishireero jempe pikanta paerani owakira pikemijantanaki. Pookaero jempe pikanta nimaeka, pipiyakoteero panteero jempe pikantanaka owakirani pikemijantanaki. Tema eerorika pookaero, ari niyaata-shitakimi, naapithateemiri ootamentotsi jeeki-mota-kimiri janta. ⁶ Roo kameethatatsi pikijaneentakiro eeroka-paeni rantayitakiri ikaatzi kemijanta-neeriri riyotaan-tziri paerani Nicolás. Nomatzi-takari naaka. ⁷ Koyirori ikemathatero, ikemijantero Ishire tajorentsi ñaanatziri kemijantzinkari-paeni. Eenitatsi-rika otsinampaa-kironi, ari noshineteeri royaawo chochoki owañaan-tatsiri pankiteen-chari itajorentsi-pathateki Tajorentsi.’ ”

Kamantaantsi rotyaan-teetakiri Esmirna-ki

⁸ “Iroka pojankinate-niriri Ronampiri tajorentsite kemijantzinkari-paeni piyotachari Esmirna-ki. Riitakira ñaanatziriri etakawori, oweyaantyaawoni eejatzi. Riitakira ñaanatziri kamawiteencha roo kanteencha añahae eejatzi. Ikantziri:

⁹ ‘Niyotziro okaatzi pantayitakiri, eejatzi pikemaatsi-waetee-yarini, niyotzitawo pikowityaa-waetee-yirini, okantawitaka eeroka

* **2:3** pawentaana = waerontsi

ashaahanta-shireri. Niyotzi eejatzi eenitatsi Judá-paeni janta theyako-waeta-kimiri. Iitashi-waetaka Judá-paeni, tema Kamaari ashiyita-kariri. ¹⁰ Eero pithaawanta-shitawo okaate pikemaatsityaari. Tema rooteentsi piñeero eeniyitatsi janta jempe ikaate romonkyaa-kaante Kamaari. Ari pijeekiri okaate ¹⁰ kitejeri pikemaatsi-waetyaa, iñaanta-shiretatziiimira Kamaari. Roo kanteencha otzimatyee pikyaaryoo-shirete eeroka-paeni piyaata-kaero okantawitakyaa rowaetemi, tema paata aritaki nañaa-kahaemi, okimiwaetee-yaawo namanthee-yitaa-tyeemimi.† ¹¹ Koyirori ikemathatero, ikemijantero Ishire tajorentsi iñaanatziiri kemijantzinkari-paeni. Eenitatsi-rika otsinampaa-kironi iroka, eerowa iñeero ikemaatsi-waeteeyaa rapiiteero ikamae.’”

Kamantaantsi rotyaan-teetakiri Pérgamo-ki

¹² “Iroka pojankinate-niriri Ronampiri kemijantzinkari-paeni piyotachari Pérgamo-ki. Riitakira ñaanatziiriri otzimi-motziiri rojataa-mento apimenetatsiri othoyempitzi. Ikantziri:

¹³ ‘Niyotziro pantayitziiri, niyotzi pijeeki-motakiri ikaatzi ipinkathari-wentziiri Kamaari. Roo kanteencha niyotzimi eejatzi kijokiro powanakina pawentaana, tee pookiro. Tee pookanakiro eeroka-paeni okantawitaka rowamaa-witee-takari Antipas noyemijantakaa-perotani kenkithata-kota-kinari janta jempe ijeeki Kamaari.‡ ¹⁴ Roo kanteencha, eenitatsi

† 2:10 amanthee-rentsi ‡ 2:13 Kamaari = Yakatantaniri

yotapaen-chari, rootaki kaari kameethata-tsini. Iroka okanta: Eeniyitatsi pikaateeyini kimitakariri Balaam riyotaantzi. Tema paerani Balaam, riyotaa-piintakiri Balac okantyyaa ikaemashiryaan-tyaariri Israel-paeni rowakae-yaari ratsipeta-kaetani rashita-kaetariri tajorentsi-niro. Imayempi-waeta-kaakiri eejatzi.
¹⁵ Ari ikimitakari eeniyitatsi eejatzi kemijantayitakirori riyotaan-tziri paerani Nicolás.
¹⁶ ¡Pookaero! Eerorika pipakahiro, ari niyaata-shitakimi nowayiriteri, rootaki nowayiritan-tyaariri ojataa-mentotsi shitowa-tsiri nopaanteki.
¹⁷ Koyirori ikemathatero, ikemijantero Ishire tajorentsi iñaanatziri kemijantzinkari-paeni. Eenitatsi-rika otsinampaa-kironi iroka, ari nopakiri royaawo omanaa-ntsita-tsiri iiteetziri paerani “Iitaka”. Ari nopakiri eejatzi apaani kitamaari mapi jempe ojankinataka owakirari waerontsi kaari riyoteetzi, apatziro riyoteero aakironi iroka mapi.’”§

Kamantaantsi rotyaan-teetakiri Tiatira-ki

¹⁸ “Iroka pojankinate-niriri Ronampiri kemijantzinkari-paeni piyotachari Tiatira-ki: Riitakira ñaanatziri Itomi Tajorentsi, kimitakaiwori rooki paamari, poreryaateen-tsiri iitziki. Ikantziri:

¹⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, petakoyitantaka, pikemijantaki, pantawaetaki, oetziñaarikotaniri eeroka. Eekiro poetziñaarikotatyaawo nimaeka pawijakaa-nakiro pikantawita paerani.

²⁰ Roo kanteencha, eenitatsi yotapaen-chari,

§ 2:17 Iitaka = maná

rootaki kaari kameethata-tsinii. Iroka okanta: Paapatziyakawo eeroka-paeni tsinani iitachari Jezabel. Okantzi roori kamantantanirowa, roo kanteencha okaatzi iyotaan-takiri roori, osheki oetzimpina-shiretakiri nomperatani. Rootaki opoñaantari owakaayitakari ratsipeta-kaetani rashita-kaetariri tajorentsi-niro. Omayempita-kaawae-yitakiri eejatzi. ²¹ Ojamani noyaako-witakawo ookaeromi antayitakiri, roo kanteencha tee okoyi ookaero omayempi-waetzi. ²² Eerorika ooka-shitaawo, ari nomantsiyaa-kiniro jempe omayempitanta-piintaki, ari okemaatsi-waetyaari. Ari nokimita-kiriri ikaate mayempita-kironi. ²³ Ari nothonka-yiteeri ikaatzi iyotaayitakiri. Rootaki opoñaantyaari riyotee maawoeni kemijantzinkari-paeni naakataki iyoshiretziri maawoeni, niyotzi oeta ikenkishiryaa-yitari, niyotzi oeta ikemashire-yitziri. Ari okantya noepiyan-teemirori okaatzi pantayitakiri eeroka-paeni. ²⁴ Rooma eeroka-paeni, tzmahaantapaetsiri janta Tiatiraki kaari kemijanta-kironi okaatzi iyotaantashi-witakari, eero nokijathatzimi. Tema tee pipankinawenta-waetyaawo okaatzi iyotaantashi-witakari iiteetziri “romanakaa-perotani Kamaari.” ²⁵ Roo kanteencha eeroka-paeni otzimatyeeera poejokirotena roojatzi nopiyan-takyaari. ²⁶ Eenitatsi-rika otsinampaa-kironi imonkaatero noñaani roojatzi oweyaanta-paakyaawoni, aritaki nomatakaakiri ipinkathari-wenteeri paata atziri-paeni. ²⁷ Ari oshiyakyaawo ikimitaakina Ashitanari naaka, imatakaa-kinawo ipinkatha-ritakaakina, ari ikimitakahaeyaari

eejatzi rirori-paeni ipinkatha-ritakae-teeri.
 Ari reewatan-teeyaari reshiro-kotzite.
 Riijatzi thonkaerini iijaneentani, ikimita-
 kaanteeri ipookae-tziro chomo.
²⁸ Aritaki nopaeri naaka oshiyakariri ompokiro
 kitejemenkiri koñaata-paentsiri. ²⁹ Koyirori
 ikemathatero, ikemijantero Ishire tajorentsi
 iñaanatziri kemijantzinkari-paeni.’ ”

3

Kamantaantsi rotyaan-teetakiri nampitsiki Sardis

¹ “Iroka pojankinate-niriri Ronampiri
 kemijantzinkari-paeni piyotachari nampitsiki
 Sardis. Riitakira ñaanatziri iiteetziri ‘7
 tajorentsi,’ oteeyakiriri 7 ompokiro. Ikantziri:
 ‘Niyotzimiro pantayitakiri, rowaetee-takaan-
 teetziri “añaashireri,” tema tee ari pikantyya,
 kamashireri eeroka-paeni.

² Pikakempi-shiretee. Piñaa-shintsityaa eero
 pikama-shiretanta. Tema Tajorentsi iñihiro okaatzi
 pantziri tee pimonkaa-tziro ikowakaemiri.

³ Pikenkishireero ikamantee-takimiri paerani,
 pimonkaatero. Pookaero panta-piintakiri.
 Eerorika pikakempitee, ari nomapoka-paemi
 nopiyeerika, nokimityaari romapokantzi apaani
 koshintzi. ⁴ Roo kanteencha eenitatsi eepichokiini
 janta pinampiki Sardis matakirori ikite-shiretzi.
 Riiyitaki kimitakariri kaari oepatsiteroni
 iithaari, riitaki kameethataatsiri irika-paeni
 okantyya itsipatan-teenari nokithaatawo
 kitamaari. ⁵ Itzime-rika otsinampaa-kironi,
 aritaki nokithaateeri kitamaari rirori. Eero

noshepoyiro iwaero itsipataari rojankinata-kotaka ikaate añaaayitaa-tsini. Tema ari nokanteeri Ashitanari, eejatzi Ronampiripaeni Tajorentsi: “Ikemijantaana irika.”⁶ Koyirori ikemathatero, ikemijantero Ishire tajorentsi ikantziriri kemijantzinkari-paeni.’ ”

Kamantaantsi rotyaan-teetakiri Filadelfia-ki

⁷ “Iroka pojankinate-niriri Ronampiri kemijantzinkari-paeni piyotachari Filadelfia-ki: Riitakira ñaanatziri Tajorentsita-tsiri, Kyaari-perori.

Riitakira iñaanatzi rowaetakiri romonkyaayiteeri atziri-paeni, riijatzi otzikayiteerini kaari ishineteete ikyaayite.

Ari ikimiteeyaari piwaejatziteni David.

Tekatsira shintsi-terini omonkyaan-taatsiri, otzikayitan-taatsiri eejatzi.

Iroka ikantziri:

⁸ ‘Niyotziro pantayitziri. Pamini. Noshinetakimi pikyee, tekatsi otzikawa-kimini. Rootaki nomatakimiri teera paawyaashireta-waetee-yanitzi, roo kanteencha pimonkaata-kinawo noñaani, tee ikemaetzimi pikante: “Tee rashitana Tajorentsi.”

⁹ Riima irika-paeni kantashi-waeta-chari: “Naaka Judá-paeni.” Kaarimaeta Judá-paeni, tema riitaki rashiyitari Kamaari. Rootaki notziwerowa-kaantee-yaariri paata ipinkatha-yiteemi. Ari riyoteeri omaperotatyaa netakotakimi.*¹⁰ Pimonkaatakiro nokaman-takimiri, nokantaki: “Pamawe-waenite.” Rootaki

* **3:9** Kamaari = Yakatantaniri

naminako-wentan-teemiri eero iñaanta-shiretan-teetzimi. Tema eepichokita-paaki iñaanteetantyaariri ikaatzi nampiyitawori kepatsiki. ¹¹ Rooteentsi nopokimate. Kijokiro poyiro pikemijantakiri, eero paminaa-shiwaetanta pinintahaeyaawo ipineeteemiri, okimiteeyaawo ramantheetaa-tyeemimi.† ¹² Itzimirika otsinampaa-kironi iroka, ari ikimita-kaanteeri tzinkamintsi otzinkamipanke itajorentsi-pankote Tajorentsi. Ashi rowaero ijeekae. Ari nokenta-koteeniri iwathaki iwaero Tajorentsi, ari riyoteeri Tajorentsi ashitaari. Ari nokenta-koteeniri iwathaki owaero owakirari Aapatziyaweni, ari riyoteeri ijeekae irika inampiki Tajorentsi, otzimi areetaa-chani jaawiki opoñahae-yaawo inkiteki. Ari nokenta-koteeniri eejatzi iwathaki owakirari nowaero. ¹³ Koyirori ikemathatero, ikemijantero Ishire Tajorentsi ikantziriri kemijantzinkari-paeni.’ ”

Kamantaantsi rotyaan-teetakiri Laodicea-ki

¹⁴ “Iroka pojankinate-niriri Ronampiri kemijantzinkari-paeni piyotachari Laodicea-ki. Riitaki ñaanatziri iiteetziri ‘Kyaariwé,’ riitaki rawentaa-shireta-piinteetari iñaawaetzirowa kyaariperori. Riitakira ñaanatziriri rowetsika-kaetakiri paerani iroka kepatsi. Iroka ikantziri:

¹⁵ ‘Niyotziro pantayitziri. Poshiyakawo kaari jaawaata-tsini, kaari katsinkaata-tsini. Nokoyiri naaka jaawaari. Eerorika ojaawatzi, katsinkaari nokoyiri. ¹⁶ Rooma pikimitakawo katsinkaeronkari nijaa, ari

† 3:11 amanthee-rentsi

noowawenta-kimi. ¹⁷ Pikanta-piinteyini eeroka-paeni: “Ashaahantakina, tekatsi nokowityee.” Roo kanteencha teera ari pikantyya, tema owashiretako-waetakimi, manintaa-rewo, ashironkaenkari, mawityaakiri, kanki-merikiri. ¹⁸ Tema otzimatyee pikimita-kaanteero pamanan-taatyeeerimi noorote itahaetakiri iporekyaa-perotan-tyaari. Aritaki pimateero pashaahantyya. Pikimita-kaanteero pamanantaa-tyeeromi kitamaari nithaari, eero pikanki-meriki-waetanta, pikaani-wenta-waetakiri. Pikimita-kaantero pamanantaa-tyeeromi naawintawo petsiyata-kotan-teeyaari pimawityaaki-waetaki. ¹⁹ Roo nametari naaka nokijathaziri netakotani, nowajankiteeri. Otzimatyeeera pikyaaryootee eeroka-paeni, pipiya-shire-yitee. ²⁰ Pamini, kimiwitaka nokatziya-tyeemi jantakiroki nokaemi nokyaan-tyaari. Eenitatsi-rika kemakinari inthomoeki, ishinetana-rika nokyee, aritaki atsipata-wakahae-yaari akiyota-wakaeyaa. ²¹ Itzimi-rika otsinampaa-kironi iroka, aritaki itsipatee-na nopinkathari-wentante. Tema nomatakiro naaka notsinampaakiro, notsipataari ijeeka-mentoki Ashitanari nopinkathari-wentantee. ²² Koyirori ikemathatero, ikemijantero Ishire tajorentsi ikantziriri kemijantzinkari-paeni.’ ”

4

Thaamentaantsi inkiteki

¹ Okanta okaatapaaki iroka, noñaatzii ashitaryaanaka inkite. Riijatzi apiitapaero

iñaanata-paana noñaakiri inkaahanki poemata-paentsiri ikimitari tziwoorentsi. Ikantana: “Jame inkiteki ari noñaayi-mirori okaate awijatsini paata.”² Ikanta niyaa-shiretanaki inkiteki, noñaakiro jeeka-mentotsi, okimiwitakawo ijeekanta-piintari pinkathari-perori, owaneenkataka. Eenitatsi apaani jeekanta-kawori.³ Tema irika jeekaen-tsiri shipakiryaaayitaki, ikimitakawo kityonkaeronkatatsiri mapi karenikitatsiri. Itapotakari oye ijeeka-mentoki, ikimiwitakawo oye jaryaakitatsiri mapi karenikitatsiri.*⁴ Eenitatsi eejatzi okaatzi 24 jeeka-mentotsi janta, rootaki ojateka-kiriri niyankineki jeekaen-tsiri. Ari ijeekayitakiri antaripero-paeni, kitamaayitaki iithaari, ooroyitaki ramantheeri.⁵ Nokemakiro ookatha-rentsi morekaneen-tsiri opoñaanakawo jeeka-mento-tsiki. Tema eenitatsi janta 7 ootamentotsi onthoteen-chari, riitaki omontetakari jeeka-mentotsi. Riitaki oshiyakaawentziri iiteshirete Tajorentsi, kaatatsiri 7.

⁶ Eenitatsi inkaari omontetakari jeeka-mentotsi, kiteshaa-nikitaki. Eenitatsi 4 inkite-weri katziyeen-chari, riitaki tapotakirori iroka jeeka-mentotsi. Roo kanteencha irika inkite-weri eenitatsi osheki rooki, rootaki raminantari jempe-rika-paeni, raminantawo eejatzi itaapiiki.†⁷ Apaani inkite-weri roshiyakari manitzi. Itsipa roshiyakari antari ipireetari. Itsipa atziripootaki.

* **4:3** kityonkaeronkatatsiri karenikitatsiri = jaspe, cornalina; jaryaakitatsiri karenikitatsiri = esmeralda † **4:6** kiteshaa-nikitaki = cristal

Riima Itsipa roshiyakari rewowaeta pakitha.†
 8 Opoñaa-shitaka otzimayitanaki ishiwanki irika inkite-weri, 6 ishiwanki tzimayita-neentsiri. Eenitatsi osheki rooki iwathaki, otzimitanaka rooki inthomoeki iwathaki. Riitaki oetziñaarikotanakawori romampaa-piintaka, kitejeri eejatzi tsireniriki, ikantzi:

Tajorentsi, Tajorentsi, Tajorentsi irika Tajorentsi, Shintsi-perori.

Riitaki añaatsi nimaeka, riitaki etakawo paerani itzimaki, rooteentsi ipiye.

9 Ari ikanta-piintatyaa irika-paeni inkite-weri iweshita-ryaawentari jeekaen-tsiri, kañaaniri, ikanteeyini: “otzimi-motzimi eeroka powaneenkawo.” Ikanta roñaahan-takiro irika-paeni ipinkathata-piintakiri, ipasoonki-piintakiri, 10 imatanakiro eejatzi 24 antaripero-paeni rotziwerowa-shita-nakari jeekaen-tsiri, kañaaniri. Iweshiryaa-wentanakari, ramantheerii-mota-nakari ipanakiri ramantheeri pinkathari ijeekakira. Ari iñahaetzirori omaperotatyaa ipinkatha-ritzi irika jeekaen-tsiri, tema imataawitawo antaripero-paeni ipinkathari-wentantzi rirori. Ikantee-yanakirini:

11 ¡Nowinkatharite! ¡Tajorentsi!

Rootaki kameethatatsi otzimi-motzimi eeroka powaneenkawo, ipinkatheetzimi, otzimi-motzimi pishintsinka.

Eeroka wetsika-yitakiro maawoeni, tema eeroka kowashiteen-chari otzimayite powetsikani.

† 4:7 antari ipireetari = becerro, toro, shirampari vaca

5

Jankina-rentsi eejatzi Ipireetari

¹ Noñaatziiri irika jeekaen-tsiri jeeka-mentotsiki, roteeyaki rakoperoki apaani jankina-rentsi. Kameetha apineetaka, 7 okaatzi rapiitee-takiro otsirekae-takiro eero rapinee-ryaan-teetawo.

² Noñaatzii apaani Ronampiri Tajorentsi tzimatsiri ishintsinka, shincheenkari iñaawaetzi, ikantzi rojampitantzi: “¿Iitaka ishinetee-takiri rotsirekaryeero iroka jankina-rentsi, opoñaashityaa rapinee-ryeero?” ³ Tekatsi materoni rapinee-ryeero iñaanatantyaawori. Tekatsi inkiteki, eejatzi tekatsi kepatsiki, ari okimitakari eejatzi sharinkaweniki, tekatsi apineeryeeroni iñaanatantyaawori.

⁴ Antawo niraanaka, tema tekatsi materoni rapinee-ryeero iñaanatantyaawori.

⁵ Ari ikantana apaani antariperori: “Aritaki piraaka. Pamini. Eenitatsi matzirori otzimotziri itajorenka, riitaki materoni otsirekaryeero, rapinee-ryeero. Riitaki apaani charinitakariri Judá, iiteetziri ‘Manitzi.’ Riijatzi charinitakariri David. Riitaki ikowakahaetakiri imatero.”

⁶ Opoñaa-shitaka noñaaki apaani ipireetari. Ikatziyaka niyankineki ojeekaki jeeka-mentotsi, rojatekakari inkite-weri-paeni, eejatzi antaripero-paeni. Kimiwitaka irika ipireetari aritaki rowamaa-witee-takari paerani. Eenitatsi okaatzi 7 ichee. Eenitatsi eejatzi 7 rooki. Riitakira oshiyakaa-wenta-chari 7 Tajorentsi, ikaatzi iñahaeteeri maawoeni kepatsiki.* ⁷ Ikanta ipireetari riyata-shita-nakiri jeekaen-tsiri

* 5:6 8, 9, 13 ipireetari = cordero

iwinkathari-mentoki, raapaakiro jankina-rentsi roteeyakiro rakoperoki. ⁸ Tema maawoeni irika 4 inkite-weri eejatzi antaripero-paeni, rotziwerowa-shita-nakari ipireetari, ipinkathata-nakiri. Tzimayitatsi iwiyompiri-mento-paeni. Tzimayitatsi iyajanka-patharite itaayitakiri rowetsika-ñakita-shitakiro ooro, rowayitakiro janta. Tema iroka kajanka-pathari rootaki oshiyakaa-wenta-chari ramana-piintani ikaatzi rashiyitaari Tajorentsi.† ⁹ Ari romampahaetanakawo owakirari mampaantsi, romampakotari ipireetari, ikantzi:

Eeroka riiperori, ishinetee-tzimi poteeyiro jankina-rentsi, eeroka otsireka-ryeeroni, Eeroka apaatakirori pira ratsipeta-kahae-takimi, pipinako-wenteeri atziri-paeni rashitan-taariri Tajorentsi.

Aripaete rashiyitaari Tajorentsi ikaatzi sheninkata-waka-yitachari jempe-rika-paeni, ikaatzi kemathata-wakaawori iñaani jempe-rika-paeni, ikaatzi nampiyitawori jempe-rika janta, ikaatzi ipinkathari-wentee-tziri jempe-rika-paeni.

¹⁰ Eeroka kantakaawori ikimitan-taariri Omperatajorentsitaa-rewo, ipinkathari-wentziri Tajorentsi.

Riiyitakira pinkathari-wenteerini jaawiki-jatzi-paeni.

¹¹ Opoñaa-shitaka noñaaki osheki Ronampiripaeni Tajorentsi piyowenta-paakawori jeeka-mentotsi, jempe ijeekaki inkite-weri-paeni eejatzi

† 5:8 rashiyitaari Tajorentsi = kiteshireri

antaripero-paeni. Ari ipiyo-perotee-yapaakani osheki, oshekini Ronampiripaeni Tajorentsi.

12 Ikanteeyini:

Irika ipira ratsipeta-kaawitee-takari, riitakira riiperota-tsini otzimi-motan-tyaariri itajorenka, rashaahawo, riyotani, ishintsinka, ipinkathanka, rowaneenkawo, eejatzi iweshiryaa-wentanka.†

13 Nokematzii romampahae-yanakani maawoeni jeekantawori inkite, kepatsi, inkaari, sharinkaweni. Ikanteeyini:

Irika jeekaetsiri jeeka-mento-tsiki, itsipatakari ipireetari, aweshiryaaawentyaari irika, pinkathataa-rewo irika, otzimi-motziri rowaneenkawo, ipinkathari-wentantzi, ashi rowaero.

14 Riitakira inkite-weri-paeni apiipiintzirori ikantzi, “Kyaariwé.” Riima antaripero-paeni rotziwerowashiteeyakarini ipinkathatee-yirini irika kanteetaa-chani.

6

Itsireka-ryeetakiro

1 Okanta noñaayiri Ipireetari itsireka-ryaanakiro etanakawori rotsirekae-takiro. Ari ishinchee-nkatanaki iñaawaetanaki apaani inkite-weri kaatatsiri 4, okimiwitakawo ookatha-rentsi, ikantzi: “¡Pipoki!”* 2 Naminaki, noñaatziiri ishiyapaaka apaani kitamaari ikyaakoetari, eenitatsi kyaakota-kariri roteeyakiro iwyaani.

† 5:12 ipira = Cordero * 6:1 Ipireetari = Cordero

Ramantheete-tawakiri, jataki rowayirityaa, ithonkante.†

³ Ikanta Ipireetari itsireka-ryaanakiro otsipa, apiteta-tsiri. Ari iñawaetanaki itsipa inkite-weri kaatatsiri ⁴, ikantzi: “¡Pipoki!” ⁴ Ari ishiya-paaka itsipa ikyaakoetari kityonkari, iipaetawakiri antawo owathaa-mentotsi kyaakota-kariri. Riitaki rowaetaki roka-kaeri atziri-paeni ijeeki kameetha kepatsiki. Roojatzi opoñaan-tanakari rowamaa-wakayita.

⁵ Ikanta Ipireetari itsireka-ryaakiro otsipa, mawatatsiri. Ari iñawaetanaki itsipa inkite-weri, ikantzi: “¡Pipoki!” Ari naminaki, noñaatziiri ishiya-paaka itsipa ikyaakoetari chenkari, roteeya-kiro itena-mento kyaakota-kariri. ⁶ Nokematzii ñawaeta-neentsiri ikatziyee-yakanira inkite-weri, ikanteetzi: “Pipimantayite eepichokiini piwankiri, pipinatakaa-perotyawo, tema tee otzima-perotzi. Aritaki paaki osheki koriki apaani kitejeri, roojatzi iñahaetan-takyaawori antawo tashetsi. Roo kanteencha eero powaariperotzitawo pankirentsi jempe raayiteetziro imiriteetziri, jempe raayitee-tziro eejatzi yeenkantsi.”‡

⁷ Ikanta Ipireetari itsireka-ryaakiro otsipa. Ari iñawaetanaki itsipa inkite-weri, ikantzi: “¡Pipoki!” ⁸ Ari naminaki, noñaatziiri ishiya-paaka itsipa ikyaakoetari kiteriri, iiteetziri “Kaamanitaantsi”

† 6:2 ikyaakoetari = caballo ‡ 6:6 Rootaki ikantee-takiri jaka: “Pipimante apamotoki-roeni opane trigo okaate opinatyaa apaani koriki denario. Pipimante mawamotoki-paeni opane cebada okaate opinatyaa apaani koriki denario.”

kyaakota-kariri. Ari itsipatakari iiteetziri “Sharinkaweni.” Irika iiteetziri “Kaamanitaantsi” ishinete-takiri rowamaayite osheki jaawiki-jatzi-paeni. Eenyitatsi rowamaa-kaantakiri rowathan-teetyaari ojataa-mentotsi, eeniyitatsi aayiteri itashe, itsipa aayitakiri mantsiya-rentsi, itsipa ratsika-yiteri katsimari piratsi. §

⁹ Ikanta Ipireetari itsireka-ryaakiro otsipa. Noñaatzi oponkitziki taamentotsi ishire-paeni ikaatzi rowamaa-wentee-takiri ikyaaryootzi ikenkithata-koteero iñaani Tajorentsi. ¹⁰ Riitaki kaemayita-neentsi shintsiini, ikanteeyini: “Nowinkathari-perote, Tajorentsi, Kyaarperori. ¿Jempe-paetema okaate poyaawentyaa okantyaa pipiyako-wentan-teenari, powajankitaa-yiteeri jaawiki-jatzi-paeni?” ¹¹ Ikanta iipaetakiri kitamaari kithaarentsi ikithaatyaa, ikantziri: “Piyaata-kaero pimakoryaawaki roojatzi raretan-takyaari pirentzi-paeni pitsipatakari pantawaetaki. Tema otzimatyee rowamaeteri rirori-paeni roshiya-koteemiro eeroka-paeni.”

¹² Noñaatziiri Ipireetari itsireka-ryaakiro otsipa, yotapaaka apaani ithonkan-tyaawori. Ari omapoka-nakari antawo omoyeka. Tsiwaki-matanaki ooryaa, tsirenikaakitanaki. Kityonkatanaki kashiri roshiya-nakawo iraantsi.*

¹³ Ari ipariyayitapaaki ompokiro, ikimiwita-nakawo opariyayitzi irakakiri chochoki oteka-kitziro antawo tampyaa.† ¹⁴ Tee okoñaatane inkite, okimita-nakawo apineeta-hanki antawo

§ 6:8 eeniyitatsi = 1/4 * 6:12 tsirenikaakitanaki = oshiyaka meremawota-tsiri kithaarentsi † 6:13 chochoki = higuera, higo

tsipana. Tee iñahaetaneero ochempi-paeni thonkanaka otaanka-yitanaki eejatzi othampishi-paeni. ¹⁵ Omaneeya-nakani atziri-paeni impeeta-mooki. Ari ikaatzi romanee-yanakani maawoeni, pinkathari-paeni, riiperori-paeni, reewari-paeni owayiri-paeni, ashaahantaniri-paeni, shintsiri-paeni, omperataa-rewo-paeni, jeekashi-waetaniri-paeni, maawoeni. ¹⁶ Irika-paeni omanayita-neenchari ikaema-kaemata-nakiro ochempi, mapipaeni, ikantzi: “Patsinakae-yinani. Pomanina eero noñaantawo jeekaen-tsiri iwinkathari-mentoki. Pomanina eero noñaantari iyatsimanka Ipireetari. ¹⁷ Tema monkaa-paeteta-paaka iyatsimanka. ¿Eenitatsima amaweteeroni?”

7

144,000 ikentakoetziri ipankaki

¹ Okanta okaatapaaki iroka, noñaaki ikatziyayita ⁴ ronampiripaeni Tajorentsi jempe-rika owatzichentetapaa kepatsi. Riitaki otzikayitakirori antawo tampyaa. Rootaki kaari iñeetantawo otamakaata-kaero inkaari, tee iñahaetziro eejatzi owaha-pana-yitero oshi inchato. ² Ikanta noñaaki eejatzi itsipa Ronampiri Tajorentsi itonkaa-paaki ishitowapintzira ooryaa. Riitaki amakirori ikentako-mento Tajorentsi, Kañaaniri. Icherapaaki iñaanata-paakiri ⁴ ronampiri Tajorentsi. Tema irika-paeni ⁴ ronampiri Tajorentsi, otzimi-motziri ishintsinka, ishinetee-takiri rowaariperotero kepatsi eejatzi inkaari. ³ Ikantapaakiri: “Paata powaariperotziro kepatsi, inkaari, inchato-paeni, nopothotawakiriita nokentako-tawakiriita ipankaki

rompera-yitaari Tajorentsi.” ⁴ Nokematzii apaani kenkitha-waeta-kota-nakiriri ikaatzi ikentakoe-takiri ipankaki. Ikaateeyini 144,000. Riyyitaki kaatatsiri 12 rinashi-yitaa icharini-yitari Israel. ⁵ Ikentakoyite-takiri ipankaki 12,000 icharini-paeni Judá, 12,000 icharini-paeni Rubén, 12,000 icharini-paeni Gad, ⁶ 12,000 icharini-paeni Aser, 12,000 icharini-paeni Neftalí, 12,000 icharini-paeni Manasés, ⁷ 12,000 icharini-paeni Simeón, 12,000 icharini-paeni Leví, 12,000 icharini-paeni Isacar, ⁸ 12,000 icharini-paeni Zabulón, 12,000 icharini-paeni José, 12,000 icharini-paeni Benjamín.

Kitamaa-yiteen-tsiri ikithaa-yitaka

⁹ Okanta okaatapaaki iroka, noñaatzii ipiyotee-yakani atziri-paeni. Tema osheki-pero ikateeyakini, tekachaa-jeeni materoni riyoteri jempe-rika ikaateeyini. Riyyitakira poñaayiteen-chari jempe ipinkathari-wentzi-teekari jempe-rika-paeni, sheninkata-wakaa-chari jempe-rika-paeni, nampitzi-yiwitawori jempe-rika-paeni, kemathata-wakaawori iñaani jempe-rika-paeni. Irika atziri-paeni, riitaki katziyi-motakariri jeekaen-tsiri iwinkathari-mentoki eejatzi Ipireetari, kitamaayitaki ikithaa-yitaka. Roteeya-yitaki kompiroshitonki.* ¹⁰ Thaamentee-yakani, ikaemaeyini ikantzi:

Riitakira Tajorentsi owawijaa-kotan-tatsiri, riitakira jeekaen-tsiri iwinkathari-mentoki, itsipatakari Ipireetari.

* **7:9** Ipireetari = Cordero

11 Ikanta rotziwerowae-yanakani tapotheeta-kirori pinkathari-mentotsi. Irika ikaatee-yakini: Ronampiripaeni Tajorentsi, antaripero-paeni eejatzi inkite-weri-paeni kaatatsiri 4. Iweshiryaa-wenta-nakari Tajorentsi, ¹² ikanteeyini:

“¡Kyaariwé! Ithaamenteeyanakarini rirori, otzimi-motziri rowaneenkawo, yotaniri irika, pasoonkitaarewo irika, pinkathataa-rewo irika, eenitatsi itajorenka eejatzi ishintsinka.

Ashi rowaero aweshiryaa-wentee-yaari Tajorentsi. Kyaariwé.”

13 Ikanta iñaanata-nakina apaani antaripero, ikantzi rojampitana: “¿Iitaka irika-paeni kitamaa-theeteen-tsiri ikithaataka? ¿Jempema ikinapaakika?” ¹⁴ Ari nokanta-nakiri naaka: “taanitya, piyotziro eeroka nowinkatharite.” opoñaashita ikantanakina rirori: “Riiyitakira ñaayita-kirori ‘Antawo Kemaatsi-waetaantsi.’ Okimiwitakawo ikewayitan-takyaawomi iithaari rira Ipireetari, rootaki kitamaa-pero-mawotakaerori. ¹⁵ Rootaki rotsinampaan-taawori irika-paeni ikatziyi-motaari Tajorentsi ijeeka-mentoki. Ashi rowaero kitejeriki eejatzi tsireniriki rantawaeteeniri itajorentsi-pankoteki. Irika jeekaen-tsiri iwinkathari-mentoki, ikimitawo riimi katziya-thaanteteen-chani, raampiyeeri irika-paeni. ¹⁶ Eero itashe-neenta-waetee, eero imiri-neenta-waetee, eero ikemaatsi-waetaari ooryaa, eero ratsipeta-waetaawo majawirentsi. ¹⁷ tema irika Ipireetari, tsipata-kariri jeekaen-tsiri iwinkathari-mentoki, riitakira aminakowentee-rini, ikimita-kaanteeri raminakowenteetziri

ipireetari, riitaki aayiteerini rirakaeri nijaa añakaan-tatsiri. Tema Tajorentsi oshekyaaiki-peroteerini, riraawae-yitakaha.”

8

Kaatapaen-tsiri 7 itsirekae-takiro

¹ Ikanta Ipireetari, itsireka-ryaakiro otsipa kaatapaen-tsiri 7 itsirekae-takiro. Ojamani imaeriteeta-paentzi inkiteki, tekatsi apaani ñaawaeta-tsini.* ² Ikanta noñaakiri 7 ronampiri Tajorentsi itsipata-piintakari Tajorentsi. Iipaetakiri tziwoomentotsi. ³ Ikanta ipokapaaki itsipa ronampiri Tajorentsi, ikatziyi-motapaakawo taamentotsi, roteeya-nakitakiro rowetsikae-tziri ooro. Irika ronampiri Tajorentsi, iipaetawakiri osheki kajanka-ri itaantyaawo roteeya-nakitakiri. Ari otsipataanakawo ramanani atziri-paeni rashiyitaari Tajorentsi, okimiwitaka opiyota-kyaami taamento-tsiki.† ⁴ Okanta otaanaka kajanka-ri janta roteeya-nakitakiri ronampiri Tajorentsi, katziyee-nkatanaka oyachaarinka otsipae-nkatanakawo ramanani rashiyitaari Tajorentsi, osheki inimotakiri. ⁵ Ikanta irika ronampiri Tajorentsi oteeya-nakitakiro itaamento, raaki omaamari-menkite taamentotsi, rotetakiri roteeya-nakitakirira. Rookakiro kepatsiki. Ari omapoka-nakari kamenee-nkata-neentsiri, antawo ookathatanaka, antawo omoyekanaka eejatzi.

* **8:1** ipireetari = Cordero; ojamani imaeritetapaentzi = 1/2 hora.

† **8:3** rashiyitaari Tajorentsi = kiteshireri-paeni

Tziwoomentotsi-paeni

⁶ Wetsikae-yanakani ⁷ ronampiri Tajorentsi itziwooteeyini.

⁷ Ari retanakawo apaani Ronampiri Tajorentsi itziwootanaki, omapoka-shita-paaka ookathatanaka, oparyaa-paaki kepatsiki jiriniki otsipataanakawo iraantsi. Otaapaakiro kepatsi. Rooteentsi othonkyaami kashetani kepatsi otayaa inchato-paeni, eejatzi inchashi-paeni.†§

⁸ Ikanta itziwootanaki itsipa ronampiri Tajorentsi, omapoka-shitanaka otonkanaki oshiyakawori antawo-paeni ochempi, shitowanaki paamari ookapaaka inkaareki. Rooteetsi othonkyaami kashetani kepatsi jempe otzimayitzi nijaa eejatzi inkaari-paeni oshiyanakawo iraantsi. ⁹ Rooteentsi ithonkyaami ikamayitemi kashetani ikaatzi jeekayitan-tawori inkaari, eejatzi rooteentsi othonkyaami kashetani antawo amaatako-mentotsi-paeni. ¹⁰ Ikanta itziwootanaki itsipa ronampiri tajorentsi, omapoka-shitanaka iparyaapaaki ompokiro, paamatapaaki roojatzi jempe ojeekayitzi nijaa, rooteentsi othonkyaami kashetani antawaani, eejatzi jempe ikaapiinteetzi nijaa. ¹¹ Irika ompokiro paryaapaen-tsiri kepatsiki iiteetziri “Kepishiri.” Tema ikepishaatakapaakiro maawoeni nijaa jempe oparyaa-yitapaaki ipomeki. Rooteentsi othonkyaami kashetani kepatsi ikamayitemi atziri opiyakiri rirakirowa nijaa.

† **8:7** ookathatanaka = oparyaa-paaki paamari § **8:7** rooteetsi othonkyaami kashetani = 1/3

¹² Ikanta itziwootanaki itsipa Ronampiri Tajorentsi, omapoka-shitanaka itsireni-tanaki ooryaa, rooteentsi othonkyaami kashetani tee ooryaane. Ari ikimita-nakari kashiri eejatzi ompokiro, tee roorentanaa tsireniriki.

¹³ Nokematzii poemata-paentsiri ikinapaaki inkiteki, noñaatziiri pakitha, ikantapaaki rateki: “¡Aapa, aapa, aapa, ashironmatsiterini ikaate nampitee-yaawoni kepatsiki, riitaki atsipetyaawoni yotapaen-chari itziwootawae mawa Ronampiripaeni Tajorentsi!”

9

¹ Ikanta itziwootanaki itsipa ronampiri Tajorentsi. Noñaatzii iparyaapaaki oshiyakariri ompokiro jaka kepatsiki. Riitakira ikowakae-takiri rashita-ryeero omoo inthomoeki-perotatsiri. ² Ikanta rashita-ryaakiro, ari oshitowaen-katanaki kachaari, okimitanakyaawo okantahanki antawo ootaantsi. Opamankanakiri ooryaa eejatzi tampyaaenka. ³ Ari ishitowa-nakiri kachaariki osheki tsinawo-niro, ikimita-paakyaari ikentantzi kitoniro. ⁴ Tee ishinetee-tziri rowaariperotero pankirentsi, inchashi-paeni, inchato-paeni. Apatziro ikentayita-paakiri atziri-paeni kaari ikentakopanka-yitzi Tajorentsi. ⁵ Irika-paeni tsinawo-niro, tee ishinetee-tziri rowamayiri atziri-paeni ikentayitakiri. Apatziro ikemaatsita-kaashiyitakari ikaatzi 5 kashiri. Antawo ikatsitzi-motakiri, kimiwaetaki iyatsinka kitoniro. ⁶ Oshekira ikemaatsi-waetyaa atziri-paeni, ikowawityaa ikama-pithateri, eero omatzi-maeta.

7 Irika-paeni tsinawo-niro ikimita-kotakari ikyaakoetari iñaanta-kaetari rowayirityaa, ramanthee-yitakari ooro. Atziripoo-teeyakini.*

8 Jantha-petee-shiri iishi, roowaetaki oeshi tsinani. Antawo-paeni raeki roowaetaki raeki manitzi.

9 Okimiwitaka ikithaata-tyeeyawomi eshiro-takiri ichopineeki. Antawo ipoematanaki rahaeya-nakini, ariwaetaki opoematzi ishiya-kotan-teetari inoshika-yitziri ikyaakoetari aririka riyaaYTE rowayirita-wakaetyaa.

10 Ikimitakari kitoniro-paeni otzimayitzi ithoyeni ipatzishi-thaki. Ikaatzi 5 kashiri ojamanitzi awijantyaari iyepiyanka.

11 Irika reewaritakari tsinawo-niro, ronampiri Tajorentsi naawita, riitakira pinkathari-wentan-tatsiri janta inthomoeki-perotzi omoo. Iiteetziri “Thonkan-taniri.” Iñaaniki Heber-paeni, iiteetziri “Abadón.” Iñaaniki wirakocha, iiteetziri “Apolión.”†

12 Arira oweyaari etanakawori ratekaetzi “jaapa!” Roo kanteencha eenirowa iyota omonkaatyaa apite ikanteete “jaapa!”.

13 Ikanta itziwootanaki itsipa ronampiri Tajorentsi, eeniro iyotapaaka itziwootawae apaani Ronampiri Tajorentsi roojatzi imonkaatan-tyaari 7 Ronampiripaeni Tajorentsi. Nokematzii ñaawaeta-neentsiri onampinaki taamentotsi monteta-kariri Tajorentsi.

14 Iñaanata-paakiri ronampiri Tajorentsi tziwootaneentsiri, ikantziri: “Poojoryaa-koteri 4 ronampiri Tajorentsi kimitakawori oojotatyeerimi nijaa Antawaani.”

15 Roojoryaa-koetakiri ronampiri

* 9:7 ikyaakoetari = caballo † 9:11 iñaani wirakocha = griego

Tajorentsi ayimatakiri rowamaante. Rooteentsi ithonkirimu rowamayiri atziri nampiyitawori kashetani kepatsi. Rootaki roojoryaa-koetan-takariri ithonkante.† 16 Eenitatsi osheki owayiri-paeni kyaakota-kariri ipireetari. Ikantee-takina, ikaateeyini 200,000,000 owayiri-paeni. 17 Ikanta noñaakiri ikoña-perotanaki irika owayiri-paeni noñaashiretakiri, ikithaa-yitakawo eshirotakiri ichopineeki. Eenitatsi poreka-theeteentsiri ikimitakawo paamari, itsipa kityonkaeronka-theeteentsiri, itsipa kiteritheeteentsiri. Irika-paeni ikyaakoetari, ariwaetaki iito manitzi. Oshitowanaki ipaanteki paamari, kachaari, kiteri-moetotanaki kachaari, osheki oshitzinka. 18 Iroka okaatzi shitowa-neentsiri ipaanteki, rooteentsi othonkirimu owamayiri atziri nampiyitawori kashetani kepatsi. 19 Tema ipaanteki ikyaakoetari otzimayitzi ishintsinka. Tema kantacha ratsikan-tantyaawo eejatzi ipatzishithaki, ikimiwitakari maanki.

20 Roo kanteencha, teera rookiro ikaariperoyitzi atziri-paeni kaari rowamahaete. Eekiro riyaa-kaatziro ipinkatha-yitanakiri peyari-paeni, ipinkathatzi oshiyakaa-wontsi rowetsikae-tziri ooro, koriki, eshiro, mapi, incha-kota, riiyitaki itajorentsi-nirote, teemaeta iñaantanitzi, tee ikema-nitzi, tee ranashita-nitzi. § 21 Teera rookiro rowamaan-tayitzi, ikija-minthatantzi, imayempitzi, ikoshiyitzi.

† 9:15 Rooteentsi ithonkirimu rowamayiri atziri nampiyitawori kashetani kepatsi = 1/3 atziri-paeni tzimatsiri kepatsiki § 9:20 eshiro = bronze

10

Ronampiri Tajorentsi oteeyakirori oryaani ojankina-rentsi

¹ Ikanta noñaaki ishaawi-nkaeya-paaki itsipa ronampiri Tajorentsi, ikinanta-paakawo menkori, kimiwitaka irika roomi ikithaata-kyaami menkori. Kimiwitaka riimi oye ramantheetakyaa iitoki. Shipakiryaaayita ipooki, ariwaetaki ooryaa. Kimitaka omoreka-tyeemi ipori-paeni. ² Roteeyakiro oryaani jankina-rentsi panaryeen-chari. Ikanta rayiitzi-mata-paakira, raatzikan-tapaakawo iitzi-peroki inkaariki, rooma rampate raatzikan-tapaakawo kepatsiki. ³ Ikaemapaaki, riiwaetaki ikaemi manitzi. Omapoka-shitanaka ookathatanaka, 7 okaatzi apiitanakiro ookathata. ⁴ Okanta okaatapaaki 7 ookathataka, ari nokowawita nojankinateromi nokemakiri iñaawaetakiri ookatha-rentsiki. Nokematzi iñaanata-nakina apaani inkite-jatzi, ikantana: “Eero pojankinatziro pikemakiri ookatha-rentsiki.” ⁵ Ikanta iñaawaetanaki noñaakiri ronampiri Tajorentsi aatzika-paakirori inkaari eejatzi kepatsi. Itzinaa-wakota-naka rakoperori, ⁶ rootaki riyoetan-tyaari tee itheeya. Ikantanaki: “Riitaki Tajorentsi yotzirori omaperotatyaa nokamantemi, riitaki Kañaaniri, wetsika-kirori inkite, kepatsi, inkaari, maawoeni ikaatzi tzimantawori. Teera ojamanitapae, ⁷ rooteentsi itziwoote oweyaantawori ronampiri Tajorentsi, arira omonkaa-paetetyaari okaatzi ikantakiriri Tajorentsi Kamantantaniri-paeni ikamantantero kaari riyotako-witeeta paerani.”

⁸ Nokematzii rapiita-nakiro iñaanatana inkite-jatzi, ikantana: “Piyaata-shiteri ronampiri Tajorentsi katziyeen-chari inkaariki eejatzi kepatsiki, payiro eeroka jankina-rentsi panaryeen-chari roteeyakiri.” ⁹ Ari nokantakiro. Niyaata-shita-nakiri ronampiri Tajorentsi, nokowa-kota-paakiri, nokantziri: “Pipinawo jankina-rentsi.” Ari ikantanakina rirori: “Iroka, poyaawo. Osheki owochanka, ariwaetaki pitsi aririka powakyaawo, rooma aririka piniyakiro, ari okepishikapakimi pimotoziki.” ¹⁰ Ari nokantakiro, naakiro, nowakawo. Ari okantaka, pochawitaki ariwaetaki pitsi, roo kanteencha osheki oepishika-nakina nomotziki. ¹¹ Ari ikantanakina ronampiri Tajorentsi: “Pikamantanteero okaate awijimo-yiterini ikaatzi nampiyitawori jempe-rika-paeni janta, ikaatzi ipinkathari-wentee-tziri jempe-rika-paeni, kemathata-wakaawori iñaani jempe-rika-paeni. Pikaman-tayiteeri eejatzi pinkathari-paeni.”

11

Apite kenkithata-kowentan-taniri

¹ Ikanta iipaetakina kotzitsi, nomonkaa-mento iroka. Ikanteetakina: “Piyaate pimonkaatero tajorentsi-panko, eejatzi taapokimentotsi. Piyoteri eejatzi jempe ikaatzi piyoteen-chari janta ipinkathatantzi. ² Eero pimonkaatziro jantakiroki tajorentsi-panko. Rootaki ishineteetakiniriri itsipa-jatzi atziri-paeni, arira ipiyoteeyaani koshekan-taniri janta tajorentsiki nampitsi.

Ari rawijeri ikaate 42 kashiri ojamanite.*
³ Aripaetera, notyaante apite kenkithata-kotenari, riitakira kenkithata-paakironi awijayita-tsini, okaate 1260 kitejeri ikenkithata-kotena. Ikimita-kotyaari ikanta ikithaayita owashireta-kotariri kaminkari.”†

⁴ Irika apite kenkithata-kotan-taniri, riitaki roshiya-kaawentee-takiri paerani apite inchato, riijatzi roshiya-kaawentee-takiri apite roota-mento Tajorentsi pinkathari-wentziriri kepatsi-jatzi-paeni.‡ ⁵ Itzime-rika kowatsini ikoshekyaaari irika apite kenkithata-kaantaniri, ari oshitowanaki ipaanteki paamari, ithonkakiri kijaneentziriri. Ari ikantyaari maawoeni kowawita-chani ikoshekyaaari, ari ikamaki.
⁶ Irika kenkithata-kaantaniri otzimi-moteri ishintsinka. Ari ikantakaa-kyaawo rirori eero oparyahae inkani roojatzi imonkaatan-takyaawori ikenkithata-kaantzi. Ari imatakiro ipeyiro iraantsi nijaa-paeni. Ari omatakyaa otzimi oetarika pomeentsitzi-mowaetyaarini jaawiki-jatzi. Ari rapiipiintero okaatzi ikoyiri rirori. ⁷ Aririka okaatapaaki ikenkithataki, ari ishitowa-nakiri mashireyantzi owantaniri ipoñaakyaawo omooki inthomoe-perota-tsiri, ikosheka-paakari apite kenkithata-kaantatsiri, roojatzi rowamaan-takyaariri. ⁸ Rookanakiri rowamaani awotsiki janta antawoeteki nampitsi, jempe ikenta-kotee-takiri paerani Iwinkatharite.

* **11:2** kashiri = 1260 kitejeri = awijaneentanaki mawa ojarentsi ojamanite † **11:3** ikithaayita owashireta-kotariri kaminkari = karenimawota-tsiri kithaarentsi ‡ **11:4** inchato = olivo

Rootaki oshiyakaa-wenta-chari “Paamaarini” eejatzi “Apitantoni.”⁹ Eero ishinetee-tziri ikiteeteri rowamaani, aririka awijanaki mawa kitejeri okaate ojamanite ramina-mintheeteri. Ithonkyaa iñeeri nampiyitawori jempe-rika-paeni, sheninkata-wakaa-chari jempe-rika-paeni, kemathata-wakaawori iñaani jempe-rika-paeni, ikaatzi ipinkathari-wentee-tziri jempe-rika-paeni.¹⁰ Antawo roemoshirenkyya kepatsi-jatzi-paeni, ipashita-wakae-yityaa oeta-rikapaeni. Ikimoshireyitee rowamahae-takirira apitekiro kenkithata-kaantaniri kemaatsita-kaayitakariri kepatsi-jatzi-paeni.¹¹ Roo kanteencha, awijanaki otsipa mawa kitejeri, itajonkaeri Tajorentsi irika-paeni, añaayitee. Ikanta ipiriintaa. Osheki ithaawae-yanakini iñeetakiri ipiriintaa.¹² Ikemaetaki shintsiri ñaantsi inkiteki, ikanteetaki: “Pateete jaka jenoki.” Romapokashitanaka roenokan-tanaawo menkori. Tema iñaawaeri maawoeni kijaneenta-waeta-kiriri.¹³ Ari omoyeka-nakari antawo kepatsi, rooteentsi othonkiromi nampitsi, ikamayitaki ikaatzi 7000 atziri. Riima kaari kamatsini, ikantayitanaki: “Omaperotatyaa otzimi ishintsinka Tajorentsi jeekatsiri inkiteki.”§

¹⁴ Ari awijawitaka apite ikanteetaki “jaapa!” Roo kanteencha, rooteentsira iñeetero mawatatsini.

Oweyaantawori tziwootaantsi

§ 11:13 rooteentsi othonkiromi nampitsi = jeemperika ojeekayitzi 10 pankotsi, opookanaki apaani, ari okantakari maawoeni nampitsi.

¹⁵ Ikanta itziwootanaki oweyaantawori ronam-piri Tajorentsi, ari ikaemae-tanaki inkiteki, ikan-teetzi:

Nimaeka ipinkathari-wentantee Awinkatharite kepatsi-kinta.

Ari ipinkathari-wentantee Jeepatzii-totaa-rewo, rotyaan-takiri Tajorentsi,

ashi rowaero ipinkathari-wentantee. ¹⁶ Ari rotziwerowae-yanakani ²⁴ antaripero-paeni, iweshi-ryaawenta-nakari Tajorentsi, ¹⁷ ikanteeyini:

¡Tajorentsi! ¡Pinkathari! ¡Shintsi-perori!

Eerokataki nimaeka, pitzimita paerani, rooteentsi pipiye.

Osheki nopasoonkitemi, tema pimatakiro poñaahan-tziro pishintsinka, pipinkathari-wentantzi.

¹⁸ Paerani osheki ikijaneentakimi atziri-paeni, rooma nimaeka, monkaata-paaka poñaahan-teeyaariri piyatsimanka,

powajankitahaeri kamayiteen-tsiri,

pithonkaeri owamaan-tayiteen-tsiri.

Aripaete pipinayiteeri Kamantantaniri-paeni pomperatani eeroka,

ari pikimitahaeri maawoeni kiteshireri pashiyi-tari, ikaatzi pinkatha-yiteemiri.

Maawoeni pipinayiteeri, petanakyaari antari-paeni eejatzi iryaani-paeni, maawoeni.”*

¹⁹ Ikanta ashitaryaanaka itajorentsi-pankote Tajorentsi janta inkiteki, koñaawaetanaki

* **11:18** pinkatha-yiteemiri: waerontsi

tajorentsi-moko jempe rotetakoe-tziro jankinata-
kota-chari ikashiya-kahaetani. Antawo
ookathatanaka, omoyekanaka kepatsi,
paryapaaki antawo jiriniki.

12

Tsinani eejatzi noonki

¹ Okanta okoñaatanaki inkiteki aamparentsi. Noñaatzii apaani tsinani, ariwaetaki ooryaa okithaatakari, riitaki kashiri okatziyantaka. Amantheeta-kotakari ikaatzi 12 ompokiro. ² Tema omotzitatzi iroka tsinani. Osheki okaema-kaema-waetaki okemaatsita otzimaa-nite. ³ Ari okoñaatanaki inkiteki otsipa aamparentsi. Noñaatzii apaani noonki, kityonkari. Eenitatsi 7 iito, eejatzi 10 ichée. Ramanthee-yitakiro iito. ⁴ Osheki ompokiro ratahan-takari ishitha, rootaki imaterimi kashetani ijeekayitzira ompokiro, rowaryaakiri kepatsiki. Ikanta ipokaki noonki ojeekira tsinani, ikowaki royityaawo eenchaa-nikite aririka itzimapaaki.* ⁵ Okanta otzimaa-nitaki tsinani, shiramparyaa-niki irika. Riitaki jewatan-teeyaarini atziri-paeni reshirkotzite. Omapoka-shitaka rahaeta-nakiri ijeekaki Tajorentsi iwinkathari-mentoki. ⁶ Rooma tsinani, shiyanaka roori ochempi-mashiki. Ari rowetsika-kiniro Tajorentsi jempe onampityaawo, okaate 1260 kitejeri iipaetero owanawo janta.

⁷ Aripaete otzimaki owayiritaantsi inkiteki. Riitaki Miguel koshekan-teenchari itsipatakari Ronampiri tajorentsita. Riitaki ikoshekaka

* 12:4 roo imaterimi kashetani = 1/3

Noonki itsipayitakari rirori Ronampiri Tajorentsise. ⁸ Teemaeta otzima-perotzi ishintsinka irika Noonki eejatzi Ronampiri tajorentsise. Tee ishinetee-tziri ijeekawaete inkiteki. ⁹ Ari rowaryee-takiri Noonki

itsipatee-takiri Ronampiri tajorentsise. Irika Noonki rowaryee-takiri, riitaki iiteetziri “Kamaari,” iita eejatzi “Yakatantaniri.” Riitaki kowatsiri ramatawiteri maawoeni atziri ikaatzi nampitawori kepatsiki. ¹⁰ Nokematzii cheraneentsiri inkiteki, ikantzi:

Retateeta-nakawo ipinkathari-wentantzi
Tajorentsi,
retateeta-nakawo roñaahan-tziro ishintsinka,
rowawijaa-kotantee.

Retateeta-nakawo eejatzi Jeepatzii-totaa-rewo
rotyaan-takiri.

Tema rotziryaaakiri thaweta-kota-piinta-kiriri aet-
ziri “noyemijantzin-karite-paeni.”

Kitejeriki eejatzi tsireniriki ithaweta-kota-
piintziri Atajorentsise.

¹¹ Tema irika-paeni iiteetziri “noyemijantzin-
karite” rotsinampahaeri rirori Kamaari,
tema ikamawenteeri Ipireetari, rapaatanakiro
rira ikamaki.

Rootaki imatantaawori eejatzi rirori ikenkitha-
teero ñaantsi,
ikowaki rirori ikamawenteeri Jeepatzii-totaa-
rewo.

¹² Rootaki pithaamentan-tyaari eeroka-paeni
inkite-jatzi.

Ashironkamatsitemini eeroka-paeni kepatsi-
jatzi, eejatzi nijaa-weri,

Tema kijanaka Kamaari rowaryee-takiri jempe pijeekawita,
Rootaki ikatsimatan-takari, tema riyotzi yota-paaka eepichokiini.”

¹³ Ikanta iñaakiro noonki rowariryee-takiri kepatsiki, retanakawo ikemaatsita-kaawaetakawo tsinani tzimakiriri shiramparyaa-niki. ¹⁴ Roo kanteencha, tzimanaki apite oshiwanki, roowaetaki ishiwanki pakitha. Rootaki aantanaari iyaatero ochempi-mashiki, ojeeka-pithateri inteena maanki. Ari awijanaki mawa ojarentsi ojeekawaete janta.† ¹⁵ Ikanta ipaapate-paeni maanki roemishitowanaki nijaa ipaanteki, kimiwaetanaka iniraani nijaa. Ikowawita rowiinkiro aririka oonka-kotanakyaa. ¹⁶ Roo kanteencha, tankanaki kepatsi, oniyaata-wakiro nijaa, ari okanta awijakotan-takari tsinanira. ¹⁷ Ari opoñaanaka ikatsima-perotanaki noonki. Jataki rowayirityaari itsipa otomi-paeni iroka tsinani. Riyyitaki roshiya-kaawenteetzi kemijanta-kirori ikantakaantani Tajorentsi, oetziñaarikota-naawori ñaantsi ikenkithata-koetziri Jesús Jeepatzii-totaa-rewo.

13

Apite mashireyantzi antami-weri

¹ Nokanta nokatziya-paaka inkaari-cheraka. Noñaatzii ishitowanaki nijaaki apaani mashireyantzi owantaniri antami-weri. Eenitatsi

† **12:14** Ari awijanaki mawa ojarentsi = apaani ojarentsi, ojar-entsi-paeni ipoñaa kashetani ojarentsi

okaatzi 10 ichee, eejatzi 7 iito. Ramanthee-yitakiro ichee-paeni. Eenitatsi rojankineetakiri iitoki, itheenka-tajorentsi-waeteetzi. ² Irika owantaniri ariwaetaki ikarinatzi manitzi. Rooma iitzi-paeni ariwaetaki maeni. Ariwaetaki ipaante manitzi. Riitaki oshinchaakiriri noonki, riiperori ipinkathari-wentan-tanaki irika owantaniri. ³ Okanta apaani iito irika owantaniri kimiwitaka rowamahae-takiro, roo kanteencha eejatzi añaahae. Osheki ipampoyee-ya-nakirini jaawiki-jatzi-paeni, ikemijanta-nakiri. ⁴ Osheki ipinkathata-nakiri, riitaki rajahaa-wenta-nakari, ikanteeyini: “¿Eenitatsima monkaatyaarini irika owantaniri? ¿Eenitatsima otsinampaerini?” Ari ikimitee-takiriri eejatzi noonki, rajahaa-wentee-tanakari, tema riitaki oshinchaha-kiriri irika owantaniri.

⁵ Ishineteetakiri iñaawaeta-piinte irika owantaniri, itheenka-tajorentsi-waetanaki. Riitaki ikowakahaetakiri ipinkatharite, ikaatzi 42 kashiri ipinkathari-wentante. ⁶ Osheki itheenka-tajorentsi-waetaki ipaeryaa-waeta-shitakari Tajorentsi, ipaeryaa-waeta-shitakawo tajorentsi-thaante, ipaeryaa-waeta-shitakari inkite-jatzi. ⁷ Riitaki owayirityaarini rashiyitari Tajorentsi, ikoyi rotsinampaeri. Riitaki ikowakahaetakiri ipinkathari-wenteeri ikaatzi sheninkata-wakaa-chari jempe-rika-paeni, nampiyitawori jempe-rika-paeni, kemathata-wakaawori iñaani jempe-rika-paeni, ikaatzi ipinkathari-wentee-tziri jempe-rika-paeni.* ⁸ Osheki ipinkathata-nakiri jaawikiki-jatzi-paeni kaari jankinata-kota-

* 13:7 rashiyitari Tajorentsi = kiteshireri

chani jempe rojankinata-koyitaka riyoshiitee-takiri paerani rowetsikan-teeta-kawori kepatsi, ikaate rañaakahae-teeri, ikaatzi ikamawenteeri Ipireetari.†

⁹ Koyirori ikemathatero iroka, ikemijante:

¹⁰ Ikaate rominkyaawaeteeteri, ¡Materoota!

Ikaate owamaantan-tyaawoni ojataa-mentotsi, ari ikimi-teeri paata rirori rowamaan-teetyaari ojataa-mentotsi.

Rootaki roejokirotan-tyaawori ikemijanteeri rashiyitari Tajorentsi.

¹¹ Nokanta noñaaki itsipa mashireyantzi antami-weri ishitowanaki kepatsiki. Eenitatsi apite ichee, ariwaetaki otapo-terempita ichee ipireetari. Riitaki ñaawaeta-paentsiri, roshiya-paakari noonki. ¹² Irika antami-

weri otzimi-motziri ishintsinka. Ipajawyaa-wakari etakawori owantaniri rowama-witee-takari iito, eejatzi añahae. Ishintsitakiri atziri-paeni ipinkathateeri etakawori owantaniri.

¹³ Tema roñaahan-tapaakiro kaari iñaapiinteetzi. Ithonka iñaayitakiri maawoeni atziri rowayitaki ookatha-rentsi.‡

¹⁴ Osheki jaawiki-jatzi-paeni ramatawitan-takari ishintsinka ipajawyaa-kiriri etakawori owantaniri rowama-witee-takari iitoki. Ishintsita-nakiri atziri-paeni rowetsiki roshiya-kaawo etakawori owantaniri. ¹⁵ Ikanta

irika antami-weri, itajonkakiri oshiyakaa-wontsi, añaanaki. Ari iñaawaetanaki. Ithonkakiri

† 13:8 Ipireetari = cordero ‡ 13:13 rowayitaki ookatha-rentsi = paamari rowayitakiri inkitekinta

rowamaakiri kaari pinkathaterini. ¹⁶ Ikentakopankata-kaantakiri atziri-paeni, imatakiri itsipa-paeni rakoperoki. Ithonka ikenta-kota-kaantakiri atziri-paeni, antari-paeni, eenchee-riki-paeni, ashironkaenkari-paeni, ashaahantzinkari-paeni, omperatantzinkari-paeni, omperataa-rewo-paeni, maawoeni. ¹⁷ Riima kaari ikentakopankatakoteetzi, tee ishinetee-tziri ramananta-waete, eejatzi ipimanta-waete. Rootaki okowa-perotan-tyaari ikentakoe-teniri iwaero owantaniri maawoeni atziri-paeni. Itzimayite itsipa ikentakoe-takiniri oshiyawitawori iwaero. ¹⁸ Apaani yotaniri, ari okantaki ikemathatero iroka oshiyakawori iwaero owantaniri. Tema iroka oshiyakawori iwaero, rootaki rojankineetzi “666.”

14

Romampaani kaatatsiri 144,000

¹ Nokanta napiitakiro naminanee, noñaatziiri Ipireetari ikatziya ochempiki Kijakowentoniki. Ari itsipayitakari kaatatsiri 144,000 kentakopankatako-yitakawori iwaero rirori, eejatzi rashi Ashitariri.* ² Nokematzii poemata-neentsiri inkiteki ariwaetaki oparyeenkaatzi nijaa, ariwaetaki shintsiri ookatha-rentsi, ariwaetaki ipiyompi-waeteetzi. ³ Rootakira owakira mampaantsi nokemakiri. Riitakira omampahae-yacharini kaateen-tsiri 144,000 ipinako-wenteeri Ipireetari. Itapothee-takari romampaa-wentari

* **14:1** Ipireetari = Cordero

jeekaentsiri iwinkatharimentoki, ari ikatziyi-takari eejatzi 4 inkite-weri, eejatzi antaripero-paeni. Riitakira yoshiitacha romampahae-yakani irika-paeni, tekatsira itsipa materoni romampaeyaawo. ⁴ Irika-paeni kaateen-tsiri 144,000, kiteshireteeyakini, tee rantayi-tziro kaari kameethayitatsi imayempi-yitero tsinani. Riiyitaki oyaata-piinta-kiriri Ipireetari jempe-rika ikinayitzi. Riiyitakira retakari rashitaari Tajorentsi, riijatzi rashiyitakari Ipireetari. ⁵ Tee itheeya-waante-nita, tee otzimawaetzi iyaari-pero-shirenka oeta ithaweta-koeteriri ijeekira Tajorentsi.

Ikamantantakiri mawa ronampiri Tajorentsi

⁶ Ikanta noñaaki rahapaaki inkiteki itsipa ronampiri Tajorentsi, ikenkithata-kaapaakiri jaawiki-jatzi ikaatzi ipinkathari-wentee-tziri jempe-rika-paeni, sheninkata-wakaa-chari jempe-rika-paeni, kemathata-wakaawori iñaani jempe-rika-paeni, nampiyitawori jempe-rika-paeni. Ikenkithata-kota-paakiniri kanteeta-chari Kameethari Ñaantsi. ⁷ Icheraa-perotatzii, ikantzi: “Pipinkathateri Tajorentsi. Pajahaa-wentee-yaari. Tema rooteentsi raminakoe-teero okaatzi ranteetakiri. Rootaki piweshiryaawentan-tyaariri wetsika-kirori inkite, kepatsi, inkaari, eejatzi nijaa-paeni.”

⁸ Ikanta ipokapaaki itsipa ronampiri Tajorentsi, ishintsitapaaki ikaemapaaki, ikantzi: “Rapathakiro-ryeetakiro antawo nampitsi Kompitaari. Ithonkae-takiri atziri-paeni

nampitan-tawori, oetziñaarikotawori imayempi-waetaki. Tema ikaema-shiryaaakiri itsipa-jatzi atziri-paeni roshiyakotyaari okaatzi rantayitakiri rirori. Okimiwitakawo roeshinkita-tyeerimi okanta imayempita-kaanta-kariri.”

⁹ Ikanta ipokapaaki itsipa ronampiri Tajorentsi, mawatatsiri, ikaemapaaki ikantzi: “Itzimirika pinkathata-kiriri owantaniri, pinkathata-kirori eejatzi roshiya-kaawo, itzimirika kentako-pankatako-yitakawori iwaero, eejatzi rakoki, ¹⁰ riijatzitakira ikija-neenta-yiteri Tajorentsi. Okimiteeyaawo roetaatyeerimi piyanta-tsiri. Antawo ikemaatsita-kaayiteeyaari itahaeri, ratsipetee-yaawo kachaari, kiterimoetotatsiri, osheki oshitzinka. Ari iñaayiteeri maawoeni ronampiri Tajorentsi tajorentsiseen-tsiri, ari iñeeri eejatzi Ipiretari. ¹¹ Ashi rowaero ikemaatsitee-yaawo awijayiteentsiri, kitejeriki eejatzi tsireniriki, eero otsiwakaneentzi eepichokiini. Ari kimitee-yaari ikaatzi pinkathata-kiriri owantaniri, pinkathata-kirori roshiya-kaawo, kenta-kota-kawori eejatzi iwaero.”

¹² Rootaki roetziñaarikotan-tyaawori ramaweni-waenite rashiyitari Tajorentsi, imonkaata-piinteero ikantakaan-teetziri ikemijanteerira Jesús.†

¹³ Ikanta nokematzii iñaawaetanaki apaani inkite-jatzi, ikantzi: “Pojankinatero iroka: Aririka ikamayite ikaatzi rashitaari Awinkatharite, kimoshireyitee.” Ari okantanakiri Ishire

† 14:12 rashiyitari Tajorentsi = kiteshireri

tajorentsi, ikantzi: “Omatyaata, tema tee okowa-jaantyya nimaeka iñaashintsi-shireta-waeteeyaa, tema kameetha imakoryaa-waetzi, inintaa-waeta-paawo okaatzi rantawentakiri.”

Rowiikitee-teeri kepatsiki

¹⁴ Okanta okoñaata-paaki kitamaari menkori, noñaatziiri ijeekaki kimitakariri Itomi Atziri. Ramantheetakari ooro, roteeyaki thoyempyaa-nikiri kotsiraaniki.

¹⁵ Ikanta ishitowanaki tajorentsi-pankoki itsipa ronampiri Tajorentsi, ikaema-kota-paakiri jeekaentsiri menkoriki, ikantziri: “Jampae-nkatakira pankirentsi, powiikitan-tyaawo piyotsiraanikite.” ¹⁶ Ikanta irika jeekaentsiri menkoriki, itotantakawo iyotsiraanikite, rowiitantaki kepatsiki.

¹⁷ Ikanta itsipa ronampiri Tajorentsi jeekantawori tajorentsi-panko janta jenokinta, shitowanaki rirori, roojatzi roteeyakiri thoyempyaa-nikiri kotsiraannki.

¹⁸ Ari ishitowanaki itsipa ronampiri Tajorentsi ipoñaanakawo taapookimento-tsiki. Riyaata-shita-nakiri ishinetee-takiri raminakowentero paamari. Ikaema-kota-nakiri itsipa oteeyakirori kotsiraaniki, ikantziri: “Picheka-yitero kithokiyiteen-tsiri kepatsiki, tema irakayitaki.”[†]

¹⁹ Tema imatakiro ronampiri Tajorentsi, ichekakiro kithokiteen-tsiri kepatsiki, ipiyotakiro inchatonaaki, ikawirinkaetero. Roo oshiyakawentacha iroka jempe ikantyya Tajorentsi rowajankitahaeri kaari-pero-shireri-paeni.

[†] **14:18** kithokiyiteen-tsiri = uva

²⁰ Imaetakiro maawoeni chochoki ikawirinkae-takiri othapiki nampitsi, shitowanaki iraantsi janta inchato-naki. Kimiwitaka ari opamankanakiro nampitsi. Iweyaakari ipaanteki ikyakoetari ojaanaatanaki iraantsi. Jataki inteena oonkyaa. §

15

Ronampiripaeni Tajorentsi amironi paata 7 owajankitaantsi

¹ Nokanta noñaaki otsipa aamparentsi inkiteki. Roopero okantaka, ipampoyaawentee-tanakiro. Eenitatsi ikaatzi 7 ronampiri Tajorentsi. Riyyitaki tsipayita-kawori rowajankitaan-tayitaki. Tema okaatzi rantayitakiri ronampiri Tajorentsi, ari omonkaatari iñahaetziro iyatsimanka Tajorentsi.

² Ari noñaaki eejatzi apaani inkaari, okimiwitakawo ñaarontsi. Roo kanteencha morekatheetaki iroka inkaari. Ari ikatziyayitakari otsinampaa-kiriri mashireyantzi owantaniri eejatzi ikimita-kaawo. Roteeya-yitakiro iwiyompi-mento ipawaeriri Tajorentsi. Riyyitaki kaari kentako-yityaawoni iwaero kowaenkari. ³ Rootaki romampahae-yarini irika-paeni romampaakari paerani iwaejatziteni Moisés. Iiteetziro “Romampaani Ipireetari,” okantzi:
Nowinkatharite Tajorentsi, Shintsi-perori,
Roopero okanta pantakiri, ipampoyeeyanakironi.
Panta-piintakiro eeroka tampatzikari eejatzi
kyaariperori.

§ 14:20 inteena = 1600 estadio, 300 kilómetro, rootaki oshiyakawori aririka anashite okaate 7 kitejeri

Eeroka pinkathari-wenteeriri atziri-paeni.

⁴ ¿Eenitatsima kaari pinkathateemini, kaari aja-haawenteemini?

Apatziro eeroka pitajorentsitzi.

Ari ipokashi-yitemi maawoeni itsipa-jatzi, tema eeroka ipinkathateeri.

Tema poñaahan-takiro osheki okameethataki pantayitakiri.*

⁵ Okanta noñaaki inkiteki tajorentsi-panko, ashitaryaanaka tajorentsi-naki-perori. ⁶ Ari

ishitowa-nakiri ⁷ ronampiripaeni Tajorentsi owajankitaan-tatsini. Kitamaanikiyitaki

iithaari, shipakiryaa-pero-taki owaneenkataka.

Ithaantakiri rowetsika-mashiteetziri ooro

⁷ Ikanta apaani inkite-weri kaatatsiri ⁴, ipayitawakiri

ronampiripaeni Tajorents apaani

pajo. Kimiwitaka janta pajoki, ari ojaa-

kyaami iyatsimanka Tajorentsi, ashi oyirori

ikañaanitee. ⁸ Kachaaryeenkataki tajorentsi-

panko, okantakaakawo rowaneenkawo

Tajorentsi eejatzi itajorenka. Tekatsi mateeroni

ikyee tajorentsi-pankoki roojatzi okaatan-tapaa-

kyaari rowajankitaantaki ronampiri Tajorentsi.

16

Pajonaki-paeni jaayitaka katsiman-kantsi

¹ Nokematzii tajorentsi-pankoki, ñaanata-nakiriri

⁷ ronampiripaeni Tajorentsi, ikantziri: “Piyaate

pijakotero kepishaari okaatzi jaayiteen-chari ⁷

pajoki kimitakawori iyatsimanka Tajorentsi.”

* **15:4** ajahaawenteemini: waerontsi

² Arira retanakawo apaani ronampiri Tajorentsi ijakotakiro kepishaari jaayiteen-chari iwajoniki. Ari omapoka-shita-nakari antawo ipathaa-waetanaki ikaatzi kenta-kotakawori iwaero mashireyantzi owantaniri, ikaatzi pinkathata-kirori roshiya-kaawo.

³ Ikanta itsipa ronampiri Tajorentsi ijakotakiro inkaari-mashiki jaayiteen-chari iwajoniki. Oshiyanakawo iraantsi inkaari, ithonkaka ikamaki jeekantawori.

⁴ Ikanta itsipa ronampiri Tajorentsi ijakotakiro nijaa-mashiki, oyaapyaaki nijaateni-mashi jaayiteen-chari iwajoniki. Opeyanakawo iraantsi nijaa-paeni. ⁵ Nokematzii iñaawaetanaki ronampiri Tajorentsi rowaetakiri raminako-wentereri nijaa-weri, ikantanaki:

Tajorentsi, kañaaniri, rañiitaka paerani,
tampatzika-shireri eeroka,

tema eeroka amina-koteeroni kameetha iroka-paeni.

⁶ Tema ikaatzi owamaayita-kiriri pashiy-itari, ikaatzi apaatakaakiriri rira Kamantantaniri-paeni rowamaa-yitakiri, riiyitaki nimaeka miriyiteeroni iroka iraantsi.

Tema rootaki ikowakiri.

⁷ Okanta nokemaki iñaawaetanaki irika-paeni jeekatsiri taapookimento-tsiki, ikantee-yanakini:

¡Ariwé! Nowinkatharite Tajorentsi, okaatzi pikowakiri panteri tampatzikayitaki. Kyaariperori iroka.

⁸ Ikanta itsipa ronampiri Tajorentsi, ijakotakiro ooryaaki jaayiteen-chari iwajoniki. Romapoka-shitanaka ooryaa itaanakiri atziri-paeni. ⁹ Tema antawo itaakiri atziri-paeni ooryaa, rootaki opoñaan-tanakari itheenka-tajorentsi-waetanaki, ipaeryaa-shiwaeta-nakari Tajorentsi, ashitawori ishintsinka, owajankitaan-tatsiri. Tee imateeyaa ipiya-shire-yitee ipinkathateeri Tajorentsi.

¹⁰ Ikanta itsipa ronampiri Tajorentsi, ijakotakiro jempe ipinkathari-wentantzi owantaniri jaayiteen-chari iwajoniki. Antawo otsirenikaakitanaki. Antawo rashironkaayitaka atziri-paeni janta, ratsika-waetakiro inene ikemaatsi-waetaka. ¹¹ Ari itheenka-tajorentsi-waetanaki, ikijima-waeta-nakiri Inkite-jatzi Tajorentsi, tema osheki ikemaatsi-waetaka, osheki ipathaa-waetaki. Roo kanteencha tee rooki-maetyaawo iyaari-peronka.

¹² Ikanta itsipa ronampiri Tajorentsi, ijakotakiro Antawaa-ki nijaa jaayiteen-chari iwajoniki. Omapoka-shitanaka opiryaatanaki. Aritaki imatakyaa imontyaa-yitapaaki pinkathari-yitatsiri jempe ishitowapiintzi ooryaa, rowayirityaa. ¹³ Ikanta ishitowanaki peyari ipaanteki noonki. Ishitowanaki eejatzi peyari ipaanteki owantaniri, ari okimitakari ipaanteki theeri kamantantaniri, ishitowanaki peyari. Ikaatzi peyari shitowa-yitapaen-tsiri, ariwaetaki mashero, ¹⁴ Aritaki imatakiro rantayitero kaari iñaapinteezi. Ithonka riyaaata-shiyitakiri ikaatzi pinkathari-yitatsiri kepatsiki. Iñaanta-kaayitakari rowayirita-kaeyaari, ipiyi-materika Tajorentsi Shintsi-perori. ¹⁵ (Pamini, noshiya-paeyaari

koshintzi aririka nopiyakiri. Kimoshireyitee aamawentee-nani, kimitakariri oyirori okaakiini iithaari intsipaete ikithaata-nakyaawo, eero ishiyamerekitantanaka, rowaañee-tapaakiririka.)

¹⁶ Ikanta irika-paeni peyari, ipiyoyitakiri pinkathari-paeni Owayiriitoniki. Iñaani Heberpaeni, ikantee-tziro “Armagedón.”

¹⁷ Ikanta iweyaanta-paakawori ronampiri Tajorentsi, ijakotakiro tampyaaenkaki jaayiteenchari iwajoniki. Ikemaetatzii kaemaneen-tsiri tajorentsi-pankoki, ojeekira iwinkatharimento, ikanteetzi: “¡Ari othonka-paaka!”

¹⁸ Ari iñeetakiro ochenkitanaka ookatha-rentsi, antawo okamenitaki, ikemaetakiro eejatzi antawo omoyekanaka kepatsi. Tee iña-piintee-tziro kimitakawori iroka omoyeka, roojatzi paerani owakira itzimantayi-tanakari atziri-paeni kepatsiki.

¹⁹ Okanta antawo nampitsi Kompitaari, mawakota okaatanaki otankanaki. Ari othonkakari eejatzi opookanaki nampitsi-paeni tzimayita-tsiri kepatsiki. Roo kanteencha tee imaejantzi-maetari Tajorentsi Kompitaari-jatzi, tema imapero-waetakiri rowajankitaantakari iyatsimanka.

²⁰ Ari othonkakari maawoeni othampishi, tee iñeeteero. Ari okimitakari eejatzi ochempi-paeni.

²¹ Tema paryapaaki tenayita-tsiri jiriniki, anawyaa-yitapaakiri atziri-paeni. Roo kanteencha eekiro riyaa-kaana-kitziro itheenka-tajorentsi-waetanaki, ikijima-waeta-nakiri Tajorentsi, tema imaperotakitziro ikowaenkaa-perotakiro Tajorentsi.*

* **16:21** tenayita-tsiri = apaani talento, 40 kilo

17

Rowajankiteetero oshiyakawori antawo mayempiro

¹ Ikanta ipoka-shita-paakina apaani Ronampiri Tajorentsi kaatatsiri 7 roteeya-yitakirori iwajoni, ikantapaakina: “Pipoki, piñero jempe ikanteeteri rowajankiteeteri atziri-paeni, tema ikimi-yitakawo apaani mayempiro jeeka-cheraatan-takawori aataayitakaha nijaa.”

² Iroka kimitakawori mayempiro, kimiwitaka roomi imayempi-yitakimi ikaatzi pinkathari-wentan-tatsiri nampitsiiteki. Okimiwitakawo eejatzi, othonka-kirimi oeshinkitaa-yitakirimi kepatsi-jatzi-paeni. ³ Ikanta raashire-tanakina ochempi-mashiki. Ari noñaakiro apaani tsinani okyaa-kotakari kityonkari owantachari, okaatzi 7 iito, 10 ichee. Eenitatsi waerontsi-paeni jankinateen-chari iwathaki, itheenka-tajorentsi-waeteetzi. ⁴ Okithaatari iroka tsinani, okityonka-mawotatzii, eejatzi kamaamawoneentatsiri. Kameetha rowaneenkaetan-takawo ooro, eejatzi poreryaari mapiki-paeni. Oteeyanakitakiro rowetsikae-tziri ooro. Okimiwitaka ari ojaayita-kyaami oyaariperonka, eejatzi omayempinka. ⁵ Eenitatsi jankinateen-chari opankaki, kaari ikematha-witeeta paerani, okantzi: “Antawo Kompitaari, Antawo Mayempitaantsi, Kijaneenta-peroteetziro Kepatsiki.” ⁶ Namina-perota-nakiro iroka tsinani, tema oshinkita-tyaawo riraa rashiyitaari Tajorentsi ikaatzi rowamahae-takiri, riraa

eejatzi ikaatzi rowamahae-takiri ikenkithata-koteeri Jesús. Ikanta noñaakiro iroka, osheki nopampoyaa-wenta-nakiro.*

⁷ Ari ikantana ronampiri tajorentsi: “¿Litaka pipampoyaa-wentan-tawori iroka? Aritaki nokantakimi oeta oshiyakaa-wenta-chari, teera riyotako-witeetawo paerani iroka tsinani, eejatzi irika owantachari okyaa-kotakari, shenitatsuiri iito, eejatzi ichée. ⁸ Itzimitaka paerani roshiya-kaawentee-tziri owantachari, tee iñeetziri nimaeka, roo kanteencha rooteentsi ishitoyi ipoñaakyaawo omooki inthomoekiperotatyaa otzimi yotanitaantsi. Kaateentsiri 7 iitonsi okyaa-kotakari tsinani, rootaki oshiyakaa-wentacha 7 ochempi. ¹⁰ Eenitatsi paerani ikaatzi 7 pinkathariwentakirori janta. Aritaki rotsinampaetaki ikaatzi 5 pinkathari. Eenitatsi apaani pinkatha-ritatsiri nimaeka. Riima itsipa, riitaki pinkatha-ritatsini paata, tekiraata itzimi. Irika oweyaantanakyaawoni eepichokiini ipinkathariwita-paentyaa, eero ojamani-perotzi. ¹¹ Irika owantachari tzimitachari paerani, kaari iñeetzi nimaeka, itsipa irika,

* **17:6** rashiyitaari Tajorentsi = kiteshireri

riitaki kaatapaen-tsini 8. Roo kanteencha ari roshiya-witapaa-kyaari itsipa kaateen-tsiri 7 pinkathari-paeni. Ari ithonki-maetee-takyaari. ¹² Rooma kaateen-tsiri 10 ichee, oshiyakaa-wentari pinkathari-paeni, kaatatsiri 10. Tekiraata ipinkathari-wentan-tayite rirori. Tema aririka ipinkathari-wentan-tanaki owantachari, riiyitaki itsipayityaari ipinkathari-wentante. Eero ojamani-pero-tzimaeta, apatziro ishirinkapaentyaa eepichokiini ooryaa. ¹³ Irika-paeni pinkathari-paeni raapatziya-kota-wakae-yaawo ranteri. Ipinkathateri owantachari, eero ipiyatha-waetari. ¹⁴ Osheki rowayiri-minthatyaari Ipireetari. Roo kanteencha irika Ipireetari, riitaki otsinampaan-tatsini. Tema riitaki omperayitari omperayitan-tachari. Riitaki pinkathari-wentziri pinkathari-wentan-tatsiri. Itsipayitee-yaari rirori ikaatzi ikaemashire-yiteeri, ikaatzi riyoshiitee-takiri, ikaatzi kyaaryoo-wenta-kiriri.”†

¹⁵ Ikanta ikantakina eejatzi ronampiri Tajorentsi: “Iroka aataayitaha nijaa ojeekathapyaatan-takari tsinani, riitakira oshiyakaa-wenta-chari atziri-paeni nampiyitawori jempe-rika-paeni, piyoyiteen-chari jempe-rika-paeni, ikaatzi ipinkathari-wentee-tziri jempe-rika-paeni, kemathata-wakaawori iñaani jempe-rika-paeni. ¹⁶ Irika-paeni atziri-paeni jeekantawori 10 nampitsi, oshiyakaa-wentakari 10 icheepaeni, ari ikijaneenta-nakiri jeekantawori nampitsi oshiyakaa-wentakari tsinani. Ari ikimita-kirori

† 17:14 ipireetari = owisha = cordero

eejatzi owantachari osheki ikijaneenta-nakiro. Okimiwityaawomi raatonkoryaatyeeromi tsinani, rowawatha-waeta-nakyaawomi, itaawaeta-kiromi. Tema ithonkakiro nampitsi oshiyakaa-wentakari tsinani. ¹⁷ Riitaki Tajorentsi kantakaawori aapatziya-wakaan-takawori antayitziro iroka-paeni. Rijjatzi kantakaawori ikemijanan-takariri owantachari. Rootaki ranteeteri, roojatzi omonkaatan-takyaari ikantakiri Tajorentsi. ¹⁸ Ari okantakari, tema iroka tsinani rootaki oshiyakaa-wentacha antawo nampitsi. Tema ikaatzi jeekantawori iroka nampitsi, ipinkathari-wenta-witakari nampiyitawori otsipaki nampitsi-paeni.”

18

Rapathakiro-ryeetakiro Kompitaari

¹ Okanta okaatapaaki iroka-paeni, noñaatzii ishaawi-nka-paakini itsipa ronampiri tajorentsi. Otzimi-motziri rirori osheki ishintsinka, osheki rowaneenkawo. Roorenta-paakiro kepatsi.

² Ikaemapaaki, ikantzi:

Rapathakiro-ryeeta-kirowa antawo nampitsi Kompitaari.

Apatziro inampitaawo janta inashi-yita-chari peyari-paeni,

ijeekayitee janta maawoeni kamaari-yitatsiri.

Ari inampitaawori eejatzi inashiyita-chari tsimeri ipinkae-tziri owapiintariri kaminkari.

³ Tema atziri-paeni ikaatzi jeekawita-chari nampitsiki oshiyakaa-wentakari tsinani, ashaahanta-pero-yiwitaka,

Riyompari-waeta-piinta-witakari atziri-paeni
jeekayita-tsiri otsipaki nampitsi.

Ikaema-shire-yitakiri atziri-paeni roshiya-
kotee-yaari jempe ikantayi-witaka
rirori-paeni apatziro ikowa-pero-yitziro
ashaahawontsi, eejatzi iñaamata-shiwae-tari.

Rootaki kaari iñaantawo ikinatyaari Tajorentsi,
ikimita-kotakawo tsinani mayempiro.

Okimiwitakawo ishinkita-tyeeyaawomi
ashaahawontsi, rootaki rantayitan-
takawori oshiyakawori mayempitaantsi.

⁴ Okanta nokemaki rapiita-nakiro iñaawaetzi
inkite-jatzi, ikantzi:

Asheninka-paeni, eero pitsipatari jeekantawori
nampitsi oshiyakaa-wentakari tsinani,

Eero pitsipataari pikaaripero-shireta-waete,
Pitsipataari-kari rowajankitahae-teeri.

⁵ Tema ikenkishiryaakiro Tajorentsi iyaari-
peronka,

okimiwitaka oenoka-tyeeyaami iyaari-peronka
inkiteki, ari opiyotakari.

⁶ Pikijako-wentee-yaari, papiipiinteri powajanki-
teeri.

Tema iroka kaari-perori oshiyakaa-wenta-chari
oeta-kiriri tsinani shinkitan-tatsiri,

Poepiyiniro roori, pitontaateniro.

⁷ Aminaashi-waetaka okanta-piintzi roori: ‘Naaka
pinkathawo, eero iñeetana nashironkaa-
waetyaa noshiya-kotyaawo kinankawo.’

Tema osheki ajahaa-wenta-pero-waetakawo owa-
neenkataha, oetziñaarikotakawo omayempi-
perowaetaki.

Rootakira oñaantyaawori nimaeka okemaatsi-pero-waeteeyaa.

⁸ Rootaki omapokan-teeyaari rowajankitahaero apaani kitejeri,

Ari omantsiyataki, okemaatsi-waeteeyaa, ayima-teero otashe,

ari itahaeteero.

Riitaki mateeroni Awinkatharite Tajorentsi rowajankitahaero.

Tema otzimi-motziri rirori ishintsinka.

⁹ Aririka iñahaetakiro owachaarinka otahaeyaa nampitsi oshiyakaa-wentakari tsinani, osheki rowashireta-kotee-tyaawo, riraako-waetyaawo pinkathari-paeni, tema riitaki tsipata-kariri ikaatzi jeekanta-kawori rantayitziro oshiyayitawori mayempitaantsi.

¹⁰ Inteena ikatziya-yitaka irika-paeni ithaawan-teeyaakawoni rowajankitee-teri, ikanteeyini:

¡Ashironkamatsiterini nampitawori Kompitaariki!

Roopero-waewitaka nampitsi.

¿Intsipaetema rowajankitee-takimi? Tekira ishirinkyaa-ta ooryaa.

¹¹ Ari ikimita-kyaari ikaatzi riyomparita-piintakari, osheki rowashireta-kotyaari, riraako-waetyaari, tema tekatsi riyompariteeyaa.

¹² Tema riyompari-piintakari roorote, iyorikite, poreryaari imapini kijokiri kitamaa-nikiri pinaperota-chari, inashi-yitachari kithaarentsi, kitamaa-mawori, kamaama-woneentatsiri, kityonka-mawoperotatsiri, karenimawori. Eeniwiwita oshiyawori jantari. Eeniwiwita rowetsikani ipothoyitakiri kameetha, cheetsi, incha-kota pinayita-chari, eshiroyita-tsiri,

mapi.* ¹³ Eeniwiwitaacha meta, eeniwiwitaacha inashiwaeta-chari kajankari, eeniwiwitaacha imiriteetziri, eeniwiwitaacha owaaki inchato oshiyariri yeenkantsi, eeniwiwitaacha opane rowaetari, eeniwiwitaacha ipira-paeni, ikyaakoetari, ishiyako-mentotari, eeniwiwitaacha eejatzi romperatani-paeni.† ¹⁴ Ikanteeyeni:

Ari othonka-paakari chochoki-paeni piñaamata-piintakari.

Tee otzimayitee ashaahawo pikowa-piintakiri, ari okaatapaaki owaneenkata.

¹⁵ Inteena raminako-yiteero riyomparita-piintari, ithaawaki eero itsipatahae-tantari rowajankitee-teri. Antawo riraa-kotyaawo rowashireta-kota-nakyaawo. ¹⁶ Ikanteeyini:

¡Ashironkamatsiterini nampitawori janta! Rooperowaewitaka nampitsi.

Tzimayi-witacha osheki rooperori kitamaamawori imaatha, kamaama-woneenta-tsiri, eejatzi kityonka-mawoperota-tsiri.

Eeniwiwitaacha osheki roorote, kijokiri kitamaanikiri pinaperota-chari.

¹⁷ Apatziro ishirinka-neentanaka eepichokiini ooryaa, ari ithonkae-takiro antawo ashaahawo.

Ari roshiyakari jeekayiteen-tsiri ramaatamentoki, inteena ikatziya-yitaka ramina-kotziri jempe ikanta ithonkae-takiri. Ari ipiyoteeyakani ikaatzi antakoyitzirori ramaatamento, itsipayitakari ikaatzi otetantawori. ¹⁸ Ikanta

* **18:12** kijokiri kitamaa-nikiri pinaperota-chari = perla † **18:13** ipira-paeni = ganado, owisha; ikyaakoetari = kawayo

iñaakiro okachaarenkataki nampitsi otahaa, osheki riraa-kotakawo, ikantayitzi:

Tekatsi otsipa nampitsi ikimitee-yaawoni iroka rooperowitachari.

¹⁹ Antawo rowashiretako-waetaka, ikantee-yakini:

Ashironkamatsiterini ikaatzi nampita-kawori janta.

Tema ashaahanta-yiwitakae aakapaeni aayita-piintakiro ashaahawontsi amaatako-mentoki.

Tema apatziro ishirinka-paenta eepichokiini ooryaa, ari ithonkae-takirori.

²⁰ Rooma eeroka-paeni inkite-jatzi, kiteshireri, Otyaantaa-rewo-paeni, Kamantantaniri-paeni,

Otzimatyee pikimo-shireyite, tema ikamantzita-yitakae Tajorentsi rootaki rowajankitaan-takariri jeekantawori antawo nampitsi, ikijako-wenta-yitaa-tziimi eeroka-paeni.

²¹ Ikanta apaani ronampiri Tajorentsi tzimatsiri ishintsinka, raaki antawo mapi tonka-mentotsi, rookakiro inkaariki, ikantzi:

Nokimitaakiro nookakiro antawo mapi,

Ari nokimiteerori eejatzi antawo nampitsi Kompi-taari.

Ari opeyaari, eero iñahaeteero.

²² Eero ikemaeteero omampaani, okameñee-nkate owiyompi-mento, ojonkari eejatzi otziwoori.

Eero iñahaeteero okaatzi owetsika-yitziro jempe-rika oeyitari.

Eero ikemaeteero opoemate otonka-mento.

²³ Eero iñahaeteeri imorekae ootamento.

Eero iñahaeteero aawakaeyaa.

Ari okaatapaaki maawoeni iroka, tema osheki
oetzimpina-shire-yitakiri itsipa-jatzi
atziri-paeni, kimiwitaka okija-minthata-
tyeerimi.

Tema antawo ishintsi-yiwitaka ikaatzi yompari-
piintawitariri.

²⁴ Rootaki owatsinaa-waeta-kiriri itsipa-jatzi-
paeni, apata-kaawaetakiri rira Kamantantaniri-
paeni. Ari okantakiriri maawoeni kiteshireri-
paeni.

19

Ithaamenteetya inkiteki

¹ Okanta okaatapaaki iroka, nokematzii
kameñee-nkata-neentsiri ikaemaeyini osheki
inkite-jatzi, ikantzi:

¡Aapa! Riitaki Tajorentsi owawijaa-koyiteeri.
Otzimi-motziri rowaneenkawo, eejatzi
ishintsinka.

² Okaatzi ikoyiri ranteri rirori, tampatzikari okan-
tayitaka.

Kyaariperori irika.

Tema rowajankitaakiro mayempiro owaaripero-
yitakiriri kepatsi-jatzi-paeni.

Ipiyako-wentaari ikaatzi rowamayi-takiri
romperatani.

³ Roojatzi rapiipiintee-yirini, ikantzi:

¡Aapa! Okatziyeen-kateeta owachaarinka. Ashi
owaero.

⁴ Ikanta 24 antaripero-paeni, itsipatakari 4
inkite-weri-paeni, rotziwerowae-yanakani, tema

ipinkathata-nakitziiri Tajorentsi ijeekaki rirori
iwinkathari-mentoki, ikanteeyini:

¡Kyaariwé! ¡Aapa!

⁵ Eenitatsi ñaawaeta-neentsiri jeeka-mento-tsiki,
ikanteetzi:

Maawoeni rompera-yitaari Tajorentsi,
piweshiryaa-wentee-yaari.

Pipinkathateeri maawoeni, retanakyaawo
iryaani-paeni eejatzi antari-paeni,
maawoeni.

⁶ Okanta nokemaki kameñee-nkata-paentsiri,
ariwaetaki ipiyoteeyani atziri-paeni, ariwaetaki
oparyee-nkatzi nijaa, ariwaetaki ookatha-rentsi.
Ikanteetzi:

¡Aapa! Aritaki pinkathari-wentantee Tajorentsi,
riitaki Awinkathari-tee-yaari Shintsi-
perori.

⁷ Jame akimo-shire-wentero,

Jame ajahaawentee-yaari,

Tema rooteentsi roemoshirenkiri raawakaeyaa
Ipireetari.

Tema wetsikaka iinantyaari.

⁸ Ishinetee-takiro okitamaate oethaari, tee
okipatsi-waetzi, poreryaayitaki.

Oshiyakaa-wenta-chari kitamaari oethaari,
rootaki kameethari ranta-piintziri
kemijantzinkari-paeni kiteshireri.

*Rakiyoteeteri raawakaeyaa oshiyakariri Ipiree-
tari*

⁹ Ikanta ikantapaakina inkite-jatzi:
“Pojankinatero iroka: Osheki ikimo-shiretee
ikaatzi ikaemae-takiri rakiyoteeri raawakaeyaa
Ipireetari.” Eejatzi ikantakina: “Iroka, rootaki

iñaani-perori Tajorentsi.” ¹⁰ Ari notziwerowanaka nopinkathata-nakiri ronampiri Tajorentsi, ikantana: “¡Eero pipinkathatana naaka! Ari akaateeyini romperatee Tajorentsi, ari noshiyimi eeroka, ari noshiyakari ikaatzi oejokiro-yitakawori ikenkithata-paentziri Jesús. Tema riitaki pipinkathate Tajorentsi. Tema okaatzi ikenkithata-paentziri Jesús, rootaki yotashireta-kaayita-kiriri Kamantantaniri-paeni.”

Kyaakota-kariri kitamaari ikyaa koetari

¹¹ Okanta noñaaki ashitaryaanaka inkite. Eenitatsi janta apaani kitamaari ikyaa koetari. Riima kyaakota-kariri, riitaki iiteetziri “Oejokirostantaniri,” iiteetziri eejatzi “Kyaariperori.” Aririka rowajankitaante, raminaperotziro kameetha tampatzika. Ari okimitari eejatzi aririka rowayiritante.*

¹² Ikimitakawo paamari roki. Amantheeperotaka. Rojankinatakawo waerontsi kaari riyotakoetzi, apatziro riyotziro rirori. ¹³ Riitaki kithaata-kawori kithaarentsi othakakiri iraantsi. Iiteetziri eejatzi “Iñaani Tajorentsi.” ¹⁴ Eenitatsi osheki rowayirite inkiteki. Okitamaa-theetakira iithaari, tee okepatsi-waetzi. Riitaki oyaatakiriri kyaakoyita-kariri kitamaari ikyaa koetari. ¹⁵ Ari oshitowa-nakiri ipaanteki oshiyakawori othoyempyaa-nikitzi ojataa-mentotsi, rootaki rompojan-teeyariri iijaneentani. Riitaki omperatan-teeyarini reshiro-kotzite. Riijatzi kawirinkironi chochoki oshiyakawori imiriteetziri iiteetziri “Imashirenka Tajorentsi

* **19:11** ikyaa-kotari = caballo

Shintsi-perori.” ¹⁶ Riitaki jankinata-kawori iroka waerontsi iithaariki, eejatzi iporiki. Iroka waerontsi: “Pinkathari-wentziriri pinkathari-paeni. Omperatariri omperatan-taniri-paeni.”

¹⁷ Ikanta noñaaki itsipa ronampiri Tajorentsi ikatziyan-takari ooryaa, ikaemapaakiri maawoeni tsimeri-paeni ahayita-tsiri, ikantziri: “Pipoki pipiyotee-yaani, pakiyoteeri eeroka-paeni Tajorentsi roemoshirenkaha. ¹⁸ Tema ari powayitee-yaari atziri-watha: iwatha pinkathari-paeni, iwatha reewari omayiri-paeni, iwatha riiperori-paeni, iwatha ikyaakoetari eejatzi kyaakota-piintariri. Tee apatziro powaeyaari irika-paeni, tema powayitee-yaari eejatzi iwatha maawoeni: omperataa-rewo, omperatantaniri, antaripero-paeni, iryaani-paeni, maawoeni.”

¹⁹ Okanta noñaakiri kowaenkari owantachari, noñaakiri eejatzi pinkathari kepatsi-jatzi itsipayitakari rowayirite. Ari ipiyotee-yakani ikoyi rowayiriteri kyaakota-kariri kitamaari ikyaakoetani itsipayitakari eejatzi rowayirite.

²⁰ Eenitatsi iita oteeyawa-kiriri owantachari. Ari ikimitee-takiri theeri kamantantaniri itsipata-piintakari itajonka-wentantzi. Rootaki ramatawitan-takariri ikaatzi kentako-yitakawori iwaero owantachari, eejatzi ikaatzi pinkathata-kirori roshiya-kaawo. Irika owantachari eejatzi theeri kamantantaniri, rookaetakiri opaama-shithakyaa-takira paamari, okiteri-moetotakira shitzi owacharinka. ²¹ Rowamae-takiri maawoeni kemijanta-nakiriri, rowatheetantakari shitowa-paentsiri ipaanteki kyaakota-kariri kitamaari ikyaakoetari. Kema-perotee-

yakani tsimeri-paeni.

20

Osheki ojarentsi okaate 1000

¹ Okanta noñaaki rayiita-paaki itsipa ronampiri Tajorentsi. Roteeyakiro rashita-ryaan-tyaawori omoo inthomoeki-perota-tsiri. Roteeyaki eejatzi antawo eshirotha. ² Raakiri noonki, maanki tzimiteen-chari paerani. Riitaki Kamaari, Yakatantaniri. Roojotakiri okaate 1000 ojarentsi ijeeki. ³ Ari rowariyaakiri omooki inthomoeki-perota-tsiri. Rashita-kotakiri, rowichako-takiri eero ramatawitan-taari atziri-paeni, roojatzi omonkaatan-takyaari okaate 1000 ojarentsi. Aririka okaatapaaki iroka, ari roojoryaa-kota-paenteri eepichokiini.

⁴ Okanta noñaaki osheki jeeka-mentotsi jempe ijeekayitee ikaate pinkathari-wentan-tatsini. Ari noñaakiro ishire-paeni ikaatzi ithatyee-takiri ikemijanteerowa iñaani Tajorentsi, ikenkithata-paentziri paerani Jesús. Tema irika-paeni, tee ipinkathatziri rirori owantachari, tee ipinkathatziro roshiya-kaawo eejatzi. Tee ikentako-pankatakotyaawo iwaero owantachari, eejatzi rakoki. Riyyitaki añaayitaa-tsiri, ipinkathari-wentan-tayitee rirori itsipataari Jeepatzii-totaa-rewo, okaatzi 1000 ojarentsi. ⁵ Riima itsipa ikaatzi kamayiteen-tsiri, tee rañaayitee rirori, roojatzi omonkaatan-tapaakari 1000 ojarentsi. Rootaki iiteetziri “Etawori Añahaantsi.” ⁶ Ari ikimoshireyitee paata ikaate piriintaa-chani iiteetakiri “Etawori Añahaantsi.”

Tema kiteshireyitee. Eero rapiiteero ikamayitee. Ashi rowaero rañaayitee, riitaki oshiyee-yaarini Ompera-tajorentsitaa-rewo rantawaeteeniri Tajorentsi, rantawaeteeniri eejatzi Jeepatzii-totaa-rewo. Ari itsipataari ipinkathari-wentantee okaatzi 1000 ojarentsi.

⁷ Aririka omonkaatasyaa 1000 ojarentsi, aritaki romishitowaeta-paenteri Kamaari rashita-koetakiri.* ⁸ Aririka ishitowapae, retapae-yaawo ramatawita-paeri maawoeni atziri jempe-rika inampiyitawo. Iroka nampitsi-paeni iiteetakiro “Gog,” otsipa “Magog.” Ipiyoteeri maawoeni janta ikoyi rowayirita-kaeyaari. Oshekiperote atziri, okimitawo oshekiitzi impaneki nijaa-thapyaaiki. ⁹ Riyaatee-yakini jempe owinteni-pathatzi, itapotakiri kiteshireri-paeni jempe ipiyotee-yakani rirori-paeni. Ari okaatzi itapotakiro eejatzi iiteetziri “Etako-perotaawo Nampitsi.” Ari romapoka-shiteeyaa oparya-paaki paamari, othonkakiri maawoeni. ¹⁰ Riima Kamaari amatawitan-taniri, rookaetakiri opaama-shithakyaatakira paamari, okiteryeenkatakira oshitzinka owachaarinka. Ari rookitee-takariri kowaenkari owantachari, itsipahae-takiri theeri kamantaniri. Ashi rowaero ikemaatsi-waeteeyaa janta.

Raminakoe-tantee kitamaariki jeeka-mentotsi

¹¹ Okanta noñaaki antawo kitamaari jeeka-mentotsi. Eenitatsi jeekanta-kawori, riitaki thonkaerori inkite eejatzi kepatsi. ¹² Ari ikatziyee-yakani kamayiteen-tsiri janta

* **20:7** Kamaari = Yakatantaniri

kitamaariki jeeka-mentotsi, itsipayitaari antari-paeni eejatzi iryaani-paeni, maawoeni. Ari rapinee-ryaanakiro jankina-rentsi, rapinee-ryaanakiro eejatzi otsipa jempe rojankinata-kotaka añaaayitaa-tsini. Ari raminakoe-teero jempe rojankinata-koetziri atziri-paeni okaatzi rantayitakiri. ¹³ Ari ikimi-tzitakari ikaatzi piinkayiteen-tsiri nijaaki, ipiyotaka rirori-paeni. Ikaatzi kamayiteen-tsiri, ari ijeekitee-yakani eejatzi janta ikimiwitakawo atziritatyeeemi “Kaamanitaantsi,” apakahaerimi omperawae-witakari. Ari ikaatzi raminakoe-teeri rirori-paeni okaatzi rantayitakiri. ¹⁴ Okanta rookaeta-kirori “Kaamanitaantsi” opaama-shithakyaatakira paamari otahaeyaa. Iroka paamari paama-shithakyaateen-tsiri, rootaki iiteetakiri “Apiteta-tsiri Kaamanitaantsi.” ¹⁵ Ari ithonkyaari rookaeteeri opaama-shithakyaatakira paamari ikaatzi kaari jankinata-kota-chani rañaayitee.

21

Owakirari inkite eejatzi owakirari kepatsi

¹ Okanta noñaaki owakirari inkite, eejatzi owakirari kepatsi. Tema thonkaka paejatoteentsiri inkite, eejatzi paejatoteentsiri kepatsi. Tee iñahaeteero inkaari. ² Okanta noñaaki okinapaaki inkiteki nampitsi tajorentsita-tsiri, iiteetziro “Owakirari Aapatziyaweni.” Riitaki Tajorentsi owayiitakaanta-kirori. Owaneenkataka, ariwaetaki tsinani owaneenkata-shitari oemintyaari. ³ Ari ishintsiteetanakiro iñaawaetee-tzi janta jeekamento-tsiki, ikanteetzi:

¡Pamini! Ojeeki-moteeri kepatsi-jatzi-paeni
tajorentsi-thaante jempe inampitawo
Tajorentsi.

Tema itsipataari Tajorentsi jempe ijeekayitzi
rashiyitaari.

⁴ Tema riitaki Tajorentsi oshekyaaki-peroteerini,
roemoshirenka-yitee-ri.

Eero ikaamane-yitee,
tekatsi katsiwaetaa-tsini, tekatsi irahaachani,
tekatsi kemaatsi-waetaa-chani.

Tema ari okaatapaaki iroka-paeni.

⁵ Ikanta iñaawaetanaki jeekaen-tsiri iwinkathari-
mentoki, ikantzi: “Nowakirata-kahaero
maawoeni.” Ikantanaki eejatzi: “Pojankinatero
iroka, tema kyaariperori ñaantsi iroka, ari
okantee-tatyee-yaani.” ⁶ Ari ikantana: “¡Ari

oweyaapaaka! Naaka oshiyawori etawori
jankina-rentsi, eejatzi oweyaantapaakawori.
Naakataki etakaan-tanakawori. Naakataki
thonkaeroni. Eenitatsi-rika miritatsiri, ari
nomirita-kahae-ri nijaa owañaan-tatsiri. Ipashii-
teeyaari, tee opinata. ⁷ Rootaki noshineta-
kiniriri otsinampaataniri-paeni. Tema naaka
Tajorentsi ipinkatha-yitee. Nokimita-kaanteeri
rirori notyomi-paeni. ⁸ Roo kanteencha

eerowa notyomintaari thaayin-kari, kijoshireri,
kijaneentantaniri, owantaniri, mayempiri,
matsintzi, pinkathata-kiriri oshiyakaa-wontsi,
theeri-paeni. Tema riiyitaki taayitaa-chani
opaama-shithakyaatakira, kityeryee-nkateen-tsiri
owachaarinka. Rootaki apiteta-tsini ikamayitee.”

Owakirari Aapatziyaweni

⁹ Okanta okaatapaaki iroka-paeni, ipoka-shita-paakina apaani ronampiri Tajorentsi owajankitaan-taniri roteeya-kirori iwajoni. Ikantapaakina: “Pipoki noñaayimiro oshiyakaa-wentari tsinani iinantyaari Ipireetari.”

¹⁰ Raashire-katanakina tonkaariki ochempiki. Roñaaha-kinawo antawo nampitsi tajorentsita-tsiri iiteetziri Aapatziyaweni, rootaki rowayiiteeri Tajorentsi opoñahaawo inkiteki.

¹¹ Janta nampitsiki, ari iñahaeteerori rowaneenkawo Tajorentsi, shipakiryaa-waetaki, ariwaetaki okanta mapiki poreryaa-tatsiri, pinaperotachari.* ¹² Antawo iroka otanto-nampiro. Okaatzi 12 jempe ikyaa-piinteetzi. Eenitatsi ikaatzi 12 ronampiri Tajorentsi aminako-wenta-yitzirori jempe ikyaa-piinteetzi. Ari rojankinee-takiro iwaero itomi-paeni Israel. ¹³ Okaatzi mawa janta ikyaa-piinteetzi monteta-kariri ishitowapiintzira ooryaa. Eejatzi jempe itziroryaapiintziro ooryaa okaatzi mawa. Katonkanta okaatzi mawa. Kirinkanta okaatzi mawa. ¹⁴ Eenitatsi okaatzi 12 antawo mapi otzitakirori otanto-nampi. Ari jankina-yitakawori 12 iwaero-paeni Rotyaantaarewopaeni Ipireetari.

¹⁵ Irika ñaanata-kinari, roteeyaki imonkaamento-shithaki rowetsikae-tziri ooro, rootaki imonkaatan-tyaawori otanto-nampi, eejatzi jempe ikyaa-piinteetzi. ¹⁶ Ari omonkaata-wakaa ojanthatzi onampi-naki iroka nampitsi, tee awija-wakaa. Ikanta retanakawo ronampiri Tajorentsi imonkaatziro jempe oweyaa ojanthatzi onampina, ojenokitzi eejatzi otontatzi, okaatzi

* **21:11** poreryaa-tatsiri = jaspe

12000 shiya-shiyawae-mentotsi omonkaataka.†
 17 Ikanta imonkaatakiro eejatzi otanto-nampi, okaatzi otontatzi 144 ikonaki. Rootaki imonkaatan-takari ronampiri Tajorentsi kimitawori ikonaki atziri imonkaatanta-piintari rirori. 18 Iroka otanto-nampi, oshiyawitakawo mapi porekatsiri. Riyoshiita ooro rowetsikae-tanta-kawori nampitsi, porekatsiri.‡ 19 Iroka otzinkamitakari otanto-nampi, rootaki rahaetaki pinapero-yitachari mapiki inashiyitachari oporeka-kiyitzi: thonkiritatsiri, eeriyitatsiri, kitiaa-nikiri,§ 20 kiteriri, kityonkari, kiteryeenkari, anashiriki, potsitari eejatzi kitamaa-ri. 21 Okaatakira 12 ikyaa-piinteetzi, roo rahaetaki antawo-perori mapi, kijokiri kitamaakiri pinaperota-chari, imokayitakiro rowetsikan-takawori. Maawoeni owaankiiteriteki nampitsi, riyoshiita ooro rowetsikae-tanta-kawori, porekakitatsiri.*

22 Tee otzimapae janta tajorentsi-panko. Tema riitaki inampitantee-taari Awinkatharite Tajorentsi Shintsi-perori itsipataari Ipireetari. Riitaki poyaatee-yaawoni tajorentsi-panko janta. 23 Tee ikowaeta-paeri ooryaa, eejatzi kashiri. Tema rowaneenkawo Tajorentsi koñeetyaa-kahaeroni. Riitaki Ipireetari kimitee-yaarini ootamentotsi. 24 Riitaki koñeetyaa-koteeroni

† 21:16 12000 shiya-shiyawae-mentotsi = 2200 kilómetro.

‡ 21:18 porekatsiri = vidrio § 21:19 pinapero-yitachari mapiki inashi-yita-chari oporeka-kiyitzi = jaspe, zafiro, ágata, esmeralda, ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista. * 21:21 kijokiri kitamaakiri pinaperota-chari = perla

ranashi-yiteera atziri-paeni janta. Pinkathari-paeni tzimayiwita-chari rowaneenkawo kepatsiki, kameetha ijeekayitee janta ipinkathateeri Tajorentsi. ²⁵ Eero otsirenitapae, tema ashi owaero okitejetapae. Eero ashitanitaa nampitsi janta. ²⁶ Ikaatzi tzimayiwita-chari rowaneenkawo kepatsiki ipinkatha-witeetari, kameetha ijeekayitee janta ipinkathateeri Tajorentsi. ²⁷ Eero itzimae janta kaariperotapaatsini, eero iñahaeteeri antayiteeroni ipinkae-tziri, eero itzimapae eejatzi theeyapaa-chani. Apatziro inampiyitee-yaawo ikaatzi rojankinatakotakiri Ipireetari rañaayitee janta.

22

¹ Ikanta roñaaha-kinawo nijaa añaakaan-tatsiri. Kiteshaa-nikitaki. Rootaki shitowaata-tsiri ijeeka-mentoki Tajorentsi itsipatakari Ipireetari,*
² rootaki shiyaateen-chari niyankineki kaankiite-rentsiki. Omontetha-mashaataka oshookathapyaatan-takawo chochoki añaakaan-tatsiri. Ari okanteetani maawoeni kashiri okithokitzi eejatzi ojarentsiki. Aryaajenitakaantapae oshi. ³ Eero otzimapae yakataantsi janta. Ari ojeekapaeri iwinkathari-mento Tajorentsi, eejatzi rashi Ipireetari. Ashi rowaero romperatani-paeni ipinkathateeri janta. ⁴ Aritaki iñawootee-teeri Tajorentsi. Ikentako-pankatakotee-yaawo atziri-paeni iwaero Tajorentsi. ⁵ Eero otsirenitapae janta. Eero itzimapae ooryaa. Tema riitaki koñeetyaa-tsini Tajorentsi, Awinkathari-tetaari.

* **22:1** kiteshaa-nikitaki = cristal

Ashi rowaero ipinkathari-wentan-tapae atziri-paeni janta.

Rooteentsi ipiye Jeepatzii-totaa-rewo

⁶ Ikanta ikantanakina ronampiri Tajorentsi: “Kyaariperowa iroka ñaantsi, kantacha akemijantero.” Tema paerani riyotakaa-yitakiri Tajorentsi Awinkatharite Kamantantaniri-paeni, ari ikimitakiri nimaeka romperatani, rotyaan-takiniri Ronampiri Tajorentsite roñaaha-yitakiri iroka-paeni, rootaki riyotan-teeyaari rooteentsira omayityaa jempe-rika oeyitari.

⁷ Iroka ikantzi Jesús: “¡Pamini! Rooteentsi nopiye. Ikimoshireyitee ikaate kemijanta-kironi kamantantee-takiri jaka jankina-rentsiki.”

⁸ Naakataki Juan jankinatzirori iroka. Naaka ñaakirori maawoeni, naaka kemakirori eejatzi. Ari notziwerowa-witanaka nopinkathateri ronampiri Tajorentsi oñaahaki-nawori maawoeni iroka. ⁹ Ikantanakina rirori: “¡Eero pipinkathatana naaka! Ari akaateeyini romperatee Tajorentsi, ari noshiyimi eeroka, ari noshiyakari Kamantantaniri-paeni piiyitziri ‘noyemijantzin-karite-paeni,’ noshiyari eejatzi ikaate kemijanteeroni jankina-yiteen-chari jaka. Tema riitaki pipinkathateeri Tajorentsi.”

¹⁰ Ari ikantanakina eejatzi: “Okaatzi pojankinata-kotakiri awijayita-tsini paata, eero pomana-kotziro okaatzi ikamantee-takimiri, tema rooteentsi iñahaetero awijatsini. ¹¹ Tema ikaaripero-shire-teete itzimi-rika kaaripero-shireta-tsiri nimaeka. Ikamaari-pero-shire-teete itzimi-rika kamaari-shireteen-tsiri nimaeka.

Ranta-pero-teetero kameethari itzimi-rika antakirori nimaeka. Itajorentsi-pero-shire-teete itzimi-rika tajorentsi-shireteen-tsiri nimaeka.

¹² ¡Rooteentsira nopiye! Rooteentsira nopinayiteeri atziri-paeni okaatzi rantawae-wentakari apaani-paeni. ¹³ Naaka oshiyawori etawori jankina-rentsi, Naaka oshiyawori eejatzi oweyaantawori. Naakataki etawori, Naakataki oweyaantyaawoni. Naakataki etakaan-takawori, Naakataki thonkaeroni.”

¹⁴ Ikimoshireyitee ikaate kiwayiteeroni iithaari, okini ishineteeteri iroka chochoki añakaan-tatsiri, okini ikyaayitee ikyaapiinteetzira nampitsiki. ¹⁵ Eerowa ikyaayitee janta oshiyako-yitariri otsitzi, matsitan-taniri, antapiintakirori kaariperoyi-tatsiri, owamaan-taniri, ikaatzi pinkathata-kiriri tajorentsi-niro, ikaatzi ameta-piinta-kawori itheeya.

¹⁶ “Naaka Jesús otyaanta-kiriri ronampiri Tajorentsi ikamantemiro iroka-paeni, powawijayiniri eeroka ikaatzi piyowenta-piinta-kariri Tajorentsi jempe-rika-paeni. Naaka charinitariri pinkatharini David, ikashiya-kaetani. Naakataki iiteetzi ‘Ompokiro Kitejemenkiri.’ ”

¹⁷ Ikantzi Ishire tajorentsi: “Pipokiita.” Ari okantziri eejatzi ikimitakawori tsinani iinantee-tyaari.

Ikaate kemayiteeroni eejatzi iroka, ikantayitee: “Pipokiita.”

Ipokayite itzimi-rika miriyita-tsiri. ¡Itzimi-rika kowaneen-tsiri imiriteero nijaa añakaan-tatsiri, rirawaete, tee opinata!

¹⁸ Eenitatsi nokaman-teriri ikaate kemaeroni jempe ojankinata-koyitaka awijayita-tsini paata: Eenitatsi-rika owanaa-shita-kyaawoni jankinateen-chari, aritaki imaperoteeri Tajorentsi rowajankitaan-teeyaari okaatzi kenkithata-koyiteen-chari jaka jankina-rentsiki.

¹⁹ Eenitatsi-rika thañaa-pithatan-tyaawoni okaatzi ojankinateen-chari jaka, ari ithañaa-pithateeyaari paata Tajorentsi rirori eero ishineteeniri chochoki añakaan-tatsiri. Eero ikyahae nampitsiki ikenkithata-koetakiri jaka.

²⁰ Iroka ikantzi kenkithatzirori iroka-paeni: “Rooteentsi nopiye.” Ari nokantzi naaka: “Kyaariwé, intsipaete pipiye.”

²¹ Okantashitzimaetyaa ashi rowaero ineshironka-yiteemi Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo. Kyaariwé.

**Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur
del Perú**
**The Holy Bible in the South Ucayali Ashéninka language
of Peru**

Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur del Perú

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Ucayali del Sur (Ashéninka, South Ucayali)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

db14e188-438b-52a5-9541-56657c3fc3d9